

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
STK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA BİRİMİ

STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları
Bütçe İzleme Dizisi no 1

**TEMEL BÜTÇE
OKUMA YAZMA
KILAVUZU**

Nurhan Yentürk

HAZİRAN 2009

STK Çalışmaları-Eğitim Kitapları Bütçe İzleme Dizisi'ne hoş geldiniz.

Sivil Toplum Kuruluşlarının gerek yurtdışında gerek Türkiye'de bütçeyi izleme konusunda yaptıkları çalışmaların, oluşturdukları ağların ve platformlarının gittikçe yaygınlaştığını söyleyebiliriz. Bu konuda ortaya çıkan bilgi ve eğitim ihtiyacına cevap verebilme amacıyla bu konuda eğitim programları, eğitim kitapları ve izleme raporları üzerine çalışmaya başladık. STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi altında çıkacak olan yayınların ilk grubu temel bütçe okuma yazma kapsamında değerlendirilebilecek olan iki eğitim kitabıdır: Temel Bütçe Okuma Yazma ve Çok Yıllı Bütçe İzleme. Bu iki temel bütçe okuma yazma eğitim kitabını tematik izleme eğitim kitapları/raporları izleyecektir. Tematik raporların amacı yöntem önermek ve izleme formatını STK'lara sunmak, sonra da her yıl yine STK'ların katılımıyla bütçeleri izleyerek yayınlamaktır.

Bu diziden yayımlanan eğitim kitapları ve raporlar:

- 1) *Temel Bütçe Okuma Yazma Kılavuzu*
- 2) *Çok Yıllı Bütçe ve Orta Vadeli Mali Plan İzleme Kılavuzu*
- 3) *Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu 2009 - 2010 - 2011*
- 4) *Askeri ve İç Güvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzu 2009 - 2010 - 2011*

Prof.Dr. Nurhan Yentürk

*İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi Direktörü
STK Çalışmaları-Eğitim Kitapları Bütçe İzleme Dizisi editörü*

Nurhan Yentürk

Temel Bütçe Okuma ve Yazma Kılavuzu

STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları Bütçe İzleme Dizisi no 1
İstanbul, Eylül 2009

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ STK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA BİRİMİ

Dolapdere Kampüsü, Kurtuluş Deresi Caddesi No: 47

Dolapdere 34440 Beyoğlu-İstanbul

Telefon: 0212 311 5469, 0212 311 5404, 0212 311 5403, 0212 311 5222

Faks: 0212 297 01 34

e-posta:

stkmerkezi@bilgi.edu.tr

yenturk@bilgi.edu.tr

Bu rapora <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp> den ulaşılabilir.

ÖNSÖZ

İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi (Bilgi STK), 2003 yılından beri sürdürdüğü eğitimler süresince üretilen 12 eğitim modülünü kapsayan yazılı ve görsel malzemelerin tümü 2010 yılına kadar STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları Dizisi kapsamında yayınlamış oluyor. Bu yayınlarımızdan sonra, günümüzde STK'larla ilgili ortaya çıkan önemli konularda eğitim ve yayınlar yapmaya devam ediyoruz. Bu konulardan bir tanesini öncelikli olarak vurgulamak isteriz: STK'ların gerek yurtdışında gerek Türkiye'de bütçeyi izleme konusunda yaptıkları çalışmaların, oluşturdukları ağların ve platformların gittikçe yaygınlaştığını söyleyebiliriz. Bu konuda ortaya çıkan bilgi ve eğitim ihtiyacına cevap verebilme amacıyla eğitim programları, eğitim kitapları ve izleme kılavuzları ve raporları üzerine çalışmaya başladık. STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi altında çıkan yayınların ilk grubu temel bütçe okuma yazma ve izleme kapsamında değerlendirilebilecek olan iki eğitim kılavuzudur. Bunlardan birincisi elinizde bulunan *Temel Bütçe Okuma Yazma* ikincisi ise *Çok Yıllı Bütçe ve Orta Vadeli Mali Plan İzleme Kılavuzu*'dur.

Bu iki temel bütçe okuma yazma ve izleme kılavuzlarını tematik izleme kılavuzları izlemektedir. Tematik izleme kılavuzlarının amacı sosyal koruma, askeri harcamalar, çocuk ve gençliğe yönelik harcamalar gibi tematik konularda yöntem önermek ve izleme formatını STK'lara sunmak, sonra da her yıl yine STK'ların katılımıyla çeşitli harcamaları mercek altına alarak izleme raporları yayınlamaktır. Bu tematik bütçe izleme alanlarından sosyal koruma harcamalarını ve askeri ve içgüvenlik harcamaların izleme kılavuzu hazırlanmış ve webe konulmuştur.

Bu kılavuzda yer alan bilgiler, teknikler ve diğer kılavuzlar kullanılarak, ilgili yılın kanun gerekçesi ve ekleri webe konulduktan sonra, ilgili yıldan sonraki iki yıl için planlanan sosyal güvenlik, sağlık, sosyal yardım arcamalarını, askeri harcamaları, çocuk, gençlik ve eğitime yönelik harcamaları ayrıntılı olarak hesaplayabilmek mümkün olacaktır. Bilgi STK 2010, 2011 ve 2012 yılları için sayılan tematik alanlarda bu izlemeyi yapacaktır. Bu süreci bizimle paylaşmak isteyen STK'ları 2010 Ocak ayında, uyku tulumlarını ve bilgisayarlarını alıp, üç günlük "STK Bütçe İzleme Kampı'na" katılmaya davet ederiz.

GİRİŞ

Elinizde bulunan kılavuzun amacı, iktisatçı ya da maliyeci olmayan STK üyelerine ilgilendikleri kurum ya da harcama kalemleri ile ilgili izleme yapabilmeleri için gerekli temel bilgileri özet olarak anlatmak ve örneklerle izlemeyi kolaylaştırıcı bir kılavuz oluşturmaktır. Böylece STK'ların, ilgilendikleri konularda kamunun harcamalarını da izleyerek yaptıkları savunuculuk faaliyetlerini zenginleştirmelerine katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

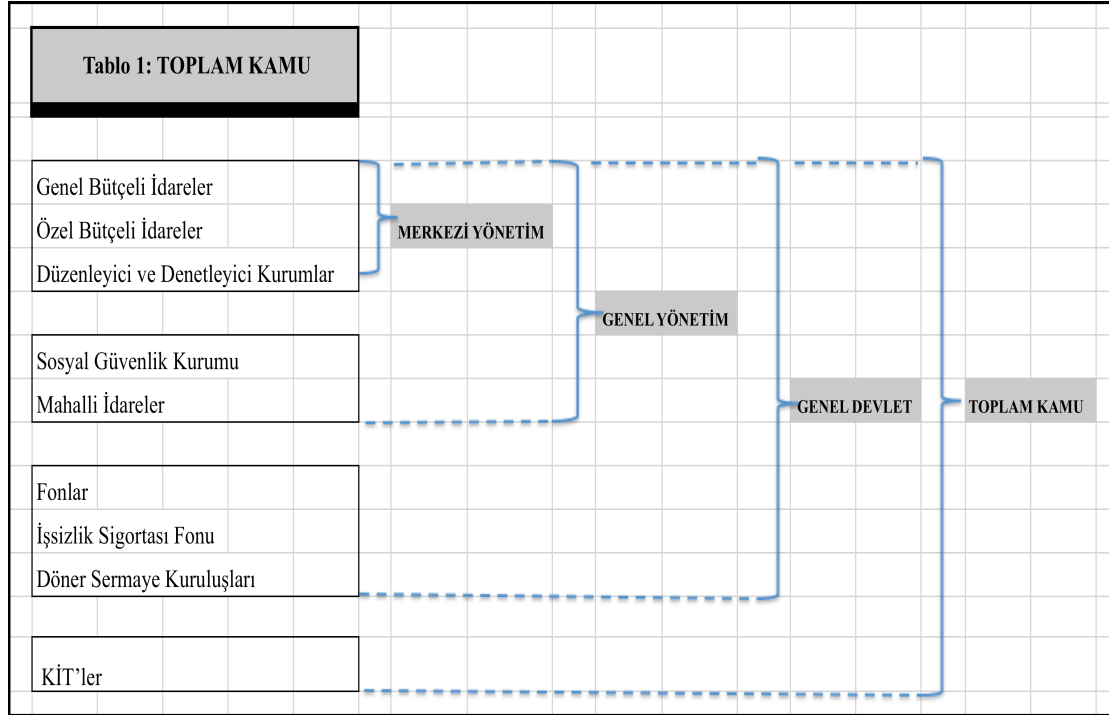
Bu kılavuz üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu üç ana bölümden ilkinde STK'lara kamu sektöründe yer alan kurumların bir sınıflandırmasını yapılmaktadır. Bu sınıflandırma çeşitli idarelerle ilgili verilerin hangi sınıflandırmada yer aldığını göstermek, sınıflandırmanın ana ve ara basamaklarını tanıtmak, bunların listelerini vermek ve bulunabileceği kaynakları açıklamaktadır. Kılavuzun ikinci bölümünde bütçe, gelir, gider, bütçe açığı, bütçe dengesi, faiz dışı fazla gibi doğrudan maliye ile ilgili kavramların yanı sıra GSYH, deflator, enflasyon gibi bütçe izlemek için gerekli çeşitli iktisadi kavramlara yer verilmektedir. Bütçe izleme dizisinin tematik kılavuzlarında izleme yapılırken harcama verileri kullanılarak çeşitli oranlar, büyümeler hesaplanmıştır. Tematik raporlarda kullanılan tüm teknik araçlar bu kılavuzun ikinci bölümünde örnekler ve formüllerle gösterilmekte ve okuyucunun kendi başına izleme yapmak istediğinde atması gereken adımlar anlatılmaktadır.

Üçüncü bölümde, kamu harcamalarının sınıflandırılma çeşitleri anlatılmaktadır. Burada en temel iki sınıflandırma olan ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırmaların ana ve alt kalemlerini tanıtılmaktadır. STK'lar için herhangi bir kamu idaresinin harcamasının ne olduğunun ötesinde, bu idarenin harcamasının ne kadarının personel ne kadarının mal ve hizmet alımı gibi ekonomik alanlarda yapıldığını (ekonomik sınıflandırma) görmek önemlidir. Ya da aynı idarenin harcamasının ne kadarının eğitime ne kadarının sosyal yardıma gittiği gibi yerine getirdiği işlemlere göre (fonksiyonel sınıflandırma) dağılımını görmek önemlidir. Üçüncü bölüm hem ayrı yarı idarelerin hem de bütünleştirilmiş olarak idarelerin (örn. merkezi yönetim, gibi) harcamalarının ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırmaya göre dağılımlarını göstermektedir.

BÖLÜM I: KURUMLAR

Kamu sektöründe yer alan kurumların sınıflandırılmasını, 2003 yılında kabul edilen 5018 nolu Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa dayanarak yapacağız (bkz. Bilgi Kutusu 1). Bu kanuna göre yapılan sınıflandırmaya göre Türkiye’de mali yönetim sistemin içinde olan idareler, Merkezi Yönetim kapsamındaki idareler, Genel Yönetim kapsamındaki idareler, Genel Devlet kapsamındaki idareler olarak toplulaştırılmaktadır. KİT’ler dahil tüm yukarıda sayılan kamu kurumlarının birarada gördüğümüzde de Toplam Kamu’dan söz ediyoruz ¹.

Toplam Kamu Kesimi Genel Dengesinin hesaplanmasında yer alan kurumlar ve bunların gruplandırılması Tablo 1’de verilmektedir.

¹ Kurumlar, kurumların sınıflandırılması ile ilgili olarak bkz. Falay, N. Şahin, M. ve Kesik, A.(2006) Kamu Maliyesine Giriş, Seçkin Yayıncılık, Ankara; Mutluer, K. Öner, E. ve Kesik, A. (2007) Kamu Maliyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul; DPT, 2009 Yılı Programı, Ankara.

BİLGİ KUTUSU 1

5018 nolu ve 10/12/2003 tarihinde kabul edilen kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu Genel Yönetim kapsamındaki idareleri kapsar ve bu kanuna göre ²

“Genel Yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri; Merkezi Yönetim bütçesi, sosyal güvenlik kurumları bütçeleri ve mahallî idareler bütçeleri olarak hazırlanır ve uygulanır. Kamu idarelerince bunlar dışında herhangi bir ad altında bütçe oluşturulamaz.”

“Bu kurumlar arasından Merkezi Yönetim bütçesi, bu Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvelerde yer alan (sırasıyla genel bütçeli idareler, özel bütçeli idareler ve düzenleyici ve denetleyici kurumlar) kamu idarelerinin bütçelerinden oluşur. Genel bütçe, devlet tüzel kişiliğine dahil olan ve bu Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinin bütçesidir. Özel bütçe, bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve bu Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan her bir kamu idaresinin bütçesidir. Düzenleyici ve denetleyici kurum bütçesi, özel kanunlarla kurul, kurum veya üst kurul şeklinde teşkilatlanan ve bu Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan her bir düzenleyici ve denetleyici kurumun bütçesidir “.

A) Merkezi Yönetim

Kanunda belirtildiği gibi, Merkezi Yönetim kapsamındaki idareler genel bütçeli idareler, özel bütçeli idareler ve düzenleyici ve denetleyici kurumları kapsamaktadır.

² Kaynak: <http://www.sp.gov.tr/documents/5018kmykk.pdf>

A.1) Genel Bütçeli İdareler

Merkezi Yönetim kapsamındaki genel bütçeli idareler Tablo 3.a'da görülmektedir. Bakanlıklar ve bakanlıklara bağlı taşra teşkilatları giderleri bu bütçeden karşılanır. Bunun dışında genel bütçeden bir çok özel bütçeli kurumların, sosyal güvenlik kuruluşlarının ve fonlar gibi bir çok kamu kurumunun bütçesine transferler yapılır. Her yıl bütçe kanununda bu kurumların hangileri olduğu görülebilir. Örneğin 2009 Bütçe Kanunu'nda (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçeli idareler Tablo 2'de görülmektedir.

CUMHURBAŞKANLIĞI	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI
ANAYASA MAHKEMESİ	EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YARGITAY	SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI
DANIŞTAY	DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
SAYIŞTAY	AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ
BAŞBAKANLIK	MALİYE BAKANLIĞI
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI
MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI	TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BAŞBAKANLIK YÜKSEK DENETLEME KURULU	SAĞLIK BAKANLIĞI
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	ULAŞTIRMA BAKANLIĞI
HAZINE MÜSTEŞARLIĞI	DENİZCİLİK MÜSTEŞARLIĞI
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI	KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI	TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI	TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
ÖZÜRLÜLER İDARESİ BAŞKANLIĞI	SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
AİLE VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
ADALET BAKANLIĞI	DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

A.2. Özel Bütçeli İdareler

Özel bütçeli idareler de kamu hizmeti vermektedirler. Bu kurumlar genellikle bir bakanlığı bağlıdırlar ve verdikleri hizmet karşılığında gelir elde edebilirler. Ancak gelirleri giderleri karşılayamadığı durumda hazine yardımı almaktadırlar. Örneğin 2009 Yılı Bütçe Kanununa göre 2009 için gelirlerinin yaklaşık % 25'i öz gelirler iken % 75'inin genel bütçeden karşılanması planlanmaktadır. Örneğin 2009 Bütçe Kanunu'nda (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler iki büyük grupta olarak sınıflandırılmaktadır. Bunlardan yükseköğretim kurumları Tablo 3.a'da ve diğer özel bütçeli idareler Tablo 3.b'de görülmektedir.

Tablo 3a: Yükseköğretim Kurumları

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	UŞAK ÜNİVERSİTESİ
EGE ÜNİVERSİTESİ	RİZE ÜNİVERSİTESİ
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	HİTİT ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	BOZOK ÜNİVERSİTESİ
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	ORDU ÜNİVERSİTESİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	AMASYA ÜNİVERSİTESİ
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	SİNOP ÜNİVERSİTESİ
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	SIİRT ÜNİVERSİTESİ
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	BİLECİK ÜNİVERSİTESİ
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
ZONGULDAK KARAEMLAS ÜNİVERSİTESİ	BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	BATMAN ÜNİVERSİTESİ
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	BARTIN ÜNİVERSİTESİ
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	İĞDIR ÜNİVERSİTESİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	YALOVA ÜNİVERSİTESİ
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	

Tablo 3.b: Diğer Özeli Bütçeli İdareler	
ÖĞRENCİ SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ	TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU BAŞKANLIĞI	ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI	KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ SANAYİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BŞK
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI	İHRACATI GELİŞTİRME ETÜD MERKEZİ
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI
GENÇLİK VE SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ÖZEL ÇEVRE KORUMA KURUMU BAŞKANLIĞI
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ELEKTRİK İŞLERİ ETÜT İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKTEKLERİ İŞ YURTLARI KURUMU
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
MİLLİ PRODÜKTİVİTE MERKEZİ	

A.3. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

Türkiye’de uzun yıllardır çevre, yapı, banka denetimi gibi bir çok merkezi ve yerel yönetimler tarafından yüklenilmiş denetlemelerin gerçekleştirilmelerinde sorunlar olduğunu biliyoruz. Ancak gelişmiş ülkelerde de özellikle piyasanın kendi haline bırakıldığında spekülasyon kar arayışlarının, ekonomiyi krize sürükleyen aşırı finansal getiri arayışlarının, tekelleşme eğilimlerinin regüle edilmesi gerektiği anyayısı egemen olmaya başlamıştır. Özellikle, küreselleşmenin yarattığı olumsuz koşullar ve ulus devletin güçsüzleşmesi ile birleşince ekonomiden çevre’ye bir çok alanda çeşitli bağımsız denetleme kurumlarının oluşturulduğu bilinmektedir. Bu kurullar, merkezi hükümetin hiyerarşik kontrolünün dışında, kural koyma, uygulama ve denetleme görevlerini yerine getirebilmektedirler.

Özellikle merkezi hükümetin elinde çeşitli toplum kesimlerinin üzerinde baskı oluşturmak amacıyla kullanılacak idarelerin bağımsız hale getirilmesi önerilmektedir. Örneğin Türkiye için son tartışma konusu Gelirler İdaresi’nin siyasi otoritenden bağımsız bir kurum haline getirilmesidir. Bu denetleme kurumlarının denetimi ve bu konuda STK’ların rollere de yaygın olarak tartışılmaktadır.

düzenleyici ve denetleyici kurumların özgelirleri giderleri karşılamaktadır ve Genel bütçeden herhangi bir katkı almamaktadırlar. 2009 Bütçe Kanunu'nda (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4: Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU
SERMAYE PİYASASI KURULU
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU
KAMU İHALE KURUMU
REKABET KURUMU
TÜTÜN, TÜTÜN MAMULLERİ VE ALKOLLÜ İÇKİLER PİYASASI DÜZENLEME KURUMU

B) Genel Yönetim

Genel Yönetim bütçesinden söz ettiğimizde yukarıda sayılan Merkezi Yönetim kapsamındaki idarelere ek olarak sosyal güvenlik kuruluşları ve mahalli idareler anlaşılmaktadır (Tablo 1)

B.1. Sosyal Güvenlik Kuruluşları

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun hesaplarını izleyebilmek konusunda ortaya çıkan en temel değişim Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ve Bağkur'un Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı adı altında birleştirilmesi olmuştur.³ SGK ile bu üç kurumun sürmekte olan hizmetleri ve harcamaları tek çatı altında toplanmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ve Bağkur'un aynı çatı altında toplandığı kuruma verilen isimdir. Sosyal güvenlik kuruluşları dendiğinde SGK ve İŞKUR düşünülmektedir. Her iki kuruma genel bütçe içerisinde transfer yapılmaktadır. Özellikle SGK'na genel bütçeden yapılan

³ 20/5/2006 tarih 5502 sayılı Kanun

transferin miktarı çok önemlidir. 2009 yılında SGK'ya faturalı ödemeler, ek karşılıklar, emeklilere yapılan ek ödeme, prim indirimi ve özürlü primi teşviki karşılığı olmak üzere genel bütçeden transfer yapılmıştır. Tüm bu transferlerden sonra açığı olan SGK'ya açığı kadar bir kaynak genel bütçeden sağlanmıştır. ⁴

Tablo 5: Sosyal Güvenlik Kuruluşları	
Sosyal Güvenlik Kurumu	
SSK	
Emekli Sandığı	
Bağkur	
Türkiye İşkurumu Genel Müdürlüğü	

B.2. Mahalli İdareler

Mahalli idare kapsamında bulunan kamu idareleri İl Özel İdareleri, belediyeler ve Büyükşehir belediyelerini kapsamaktadır. Mahalli idareler bütçesine büyükşehir belediyelerine bağlı su kanalizasyon doğal gaz toplu taşıma hizmetlerini yürüten kuruluşlar da dahildir. Bu kapsamdaki idarelerin bütçeleri Mahalli idareler bütçesini oluşturur. Bütçeler kendi organları tarafından hazırlanır. Mahalli idarelere genel bütçeden katkı yapılır.

Tablo 6: Mahalli İdareler	
İl Özel İdareleri	
Belediyeler	
Büyükşehir Belediyeleri	
Büyükşehir Belediyeleri bağlı kuruluşlar	

Belediyelerin gelirleri arasında genel bütçeden yapılan transferler dışında, yerel vergiler bulunmaktadır. Büyükşehir belediyelerine belediyenin sınırları içinde toplanan ve genel bütçeye gelir olarak giren gelir vergilerinin % 5'i, diğer belediyelere % 6'sı transfer edilmektedir.

⁴ SGK ve İşkur'un bütçelerinin ve Merkezi Yönetim bütçesinden bu iki kuruma yapılan transferlerin ayrıntılı olarak incelenmesi bkz. *Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu*, STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi no 3, <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>

Yerel vergi gelirleri olarak ilan ve reklam vergisi, eğlence vergisi, haberleşme vergisi, elektrik tüketim vergisi, yangın sigorta vergisi, çevre temizlik vergisi, emlak vergisi arazi vergisi gibi vergiler belediyelerin gelirleri arasındadır. Belediyelerin topladıkları harçlar bina inşaat harcı, ölçü ve tartı aletleri muayene harcı, işyeri açma izin harcı, tatil günleri çalışma harcı, işgal harcı gibi harçlardan oluşmaktadır. Harcamalara katılım payı olarak kanalizasyon ve yol harcamalarına katılım payı gibi paylar belediyelerin gelirleri arasındadır. Belediyeler ayrıca ücrete tabi işler yapabilirler ve madenlerden pay alabilirler ve müze giriş ücreti alabilirler. Belediyeleri kurdukları iktisadi işletmeler üzerinde gelir elde etmeleri de mümkündür.

İl özel idarelerinin gelirlerinin % 75'inden daha yüksek bir kısmı genel bütçeden karşılanmaktadır. İl özel idarelerinin diğer geliri ise kendilerine tahsis edilen gayrimenkullerden elde ettikleri kira gelirleridir.

C. Genel Devlet

Genel Yönetim kapsamında idarelerin dışında fonları, İşsizlik Sigortası Fonu'nu ve döner sermaye kuruluşlarını kapsamaktadır (Tablo 1).

C.1. Fonlar

Fonlar, belirli bir amaca yönelik olarak, kanunla belirtilmiş sekide bütçeden veya bütçe dışından oluşturulan mali kaynak olarak tanımlanabilir. Bu mali kaynağın harcanması mali yılı aşabilir şani fonda mali kaynak birikebilir. Örneğin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun kanunla belirlenmiş gelirleri arasında gelir ve kurumlar vergisi tahsilat toplamının%2.8'i, trafik para cezalarının %50'si RTÜK gelirlerinin %15'i, genel bütçeye konulacak ödeneklerden, her nevi bağış ve yardımlar sayılmaktadır. ⁵

Savunma Sanayini Destekleme Fon (SSDF)'un gelirleri arasında her yıl bütçeye bu maksatla konulacak ödenek, Türk Silahlı Kuvvetleri'ni güçlendirmek amacıyla kurulmuş bulunan vakıflardan (TSKGV) Fon'a yapılacak transferler, Millî Piyango'dan, talih oyunlarından elde edilen gelirler, Fon'un mal varlığından elde

⁵ SYDTF için bkz. *Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu*, STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi no 3, <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>

edilecek gelirler, bedelli askerlikten elde edilecek gelirler, bağış ve yardımlar fonun gelirleri arasındadır. ⁶

Tablo 7: Bütçe Dışı Fonlar	
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu	
Savunma Sanayi Destekleme Fonu	
Özelleştirme Fonu	

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulmuştur. 2004 yılında yürürlüğe giren 5263 sayılı kanun ile Fon Genel Sekreterliği, Başbakanlığa bağlı bir Genel Müdürlük olarak teşkilatlandırılmıştır. SYDTF'nunda toplanan kaynak, Fon Kurulu kararları ile ülke genelinde kurulu bulunan 931 vakfa aktarılmakta, ve ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlar ulaştırılmaktadır.

Savunma Sanayini Destekleme Fon (SSDF)'un 3238 Sayılı Kanun'un 12. maddesi ile, TSK'nın modernizasyonunun sağlanması ve Türkiye'de modern savunma sanayiinin kurulması için gerekli kaynağın, genel bütçe dışında devamlı ve istikrarlı bir şekilde temini amacıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde ve savunma Sanayi Müsteşarlığı emrinde kurulmuştur. Fon'dan yapılan harcamalar, silah üretimi için kredi vermek, sermaye iştiraki ve silah alım ve üretimi ile ilgili proje bedellerinden oluşmaktadır.

C.2.İşsizlik Sigortası Fonu

Fon'un gelirleri, prim gelirleri, bütçe katkısı ve faiz gelirlerinden oluşmaktadır İşsizlik sigortası bir işyerinde çalışırken, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenlere, uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayarak kendilerinin ve aile fertlerinin zor duruma düşmelerini önlemek amacıyla

⁶ SSDF için bkz. *Askeri ve İçgüvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzu*, STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi no 3, <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>

sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren, Devlet tarafından kurulan zorunlu bir sigorta koludur.

İşsizlik sigortasının uygulanmasına ilişkin olarak primlerin ve cezaların toplanması ve İşsizlik Sigortası Fonu'na aktarılmasından SGK; diğer her türlü işlemlerin yapılmasından da Türkiye İş Kurumu yetkili, görevli ve sorumlu tutulmuşlardır. Fon'un harcamalarının başında sigortalı işsizlere verilen ödenekler gelmektedir. Sigortalı işsizlere meslek edindirme eğitimi için yapılacak harcamalar da Fon'un giderleri arasında sayılmaktadır.⁷

C.3.Döner Sermaye Kuruluşları

Bu kuruluşlar iktisadi işletme mantığı ile çalışan kuruluşlardır. Bir genel ya da özel bütçeli idareye bağlı olarak çalışır. Başlangıçta bütçeden tahsis edilen ödenekle kurulmuşlardır. Yaptıkları hizmetler sonunda elde edilen gelirleri kullanarak bu sermayeyi artırabilirler, gelirlerinin bir bölümü her aya kesilerek bütçeye gelir olarak kaydedilir. Bağlı olduğu idarenin memurlarını çalıştırabilir ve onlara ödeme yapabilir. En önemli örneği Sağlık Bakanlığı'na ve üniversitelere bağlı döner sermaye işletmeleridir.

Tablo 8: DÖNER SERMAYE İŞLETMESİNE SAHİP KAMU İDARELERİ	
BAŞBAKANLIK	ADALET BAKANLIĞI
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	YARGITAY YAYINLARI
SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ADLI TIP KURUMU
DİNİ YAYINLAR	DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
DARPHANE VE DAMGA MATBAASI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
BAŞBAKANLIK BASIMEVİ	NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI TASFİYE İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI	ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI	EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI
YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ MERKEZİ
TEKNİK ARAŞTIRMA VE UYGULAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI DÖNER SERMAYE
ULAŞTIRMA BAKANLIĞI	ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	DEVLET METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SAĞLIK BAKANLIĞI	ÜNİVERSİTELER

⁷ İşsizlik Sigortası Fonu için bkz. *Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu*, STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi no 3, <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>

D. KİT

Kamu iktisadi teşebbüsleri, genel olarak “kamusal kaynakları kullanarak ekonomik alanda faaliyet gösteren devlet şirketleri” olarak tanımlanmakta, Avrupa Birliği, IMF ve OECD tarafından yayımlanan yasal metinler ve dokümanlarda ise “yönetim kontrolü merkezi veya yerel kamu idarelerinin elinde olan işletmeler”i ifade etmektedir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri veya bilinen adıyla KİT’ler, 233 sayılı KHK’ya tabi ve sermayesinin tamamı devlete ait olan İktisadi Devlet Teşekkül ve Kamu İktisadi Kuruluşlarını adır. **İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT)**: İktisadi alanda ticari saslara göre, kâr amacı güderek faaliyet gösteren teşebbüslerdir (MKEK, EÜAŞ, ÇAYKUR, BOTAŞ, TTK ve TKİ gibi). **Kamu İktisadi Kuruluşları (KİK)**: İktisadi alanda tekel niteliğini haiz mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üreten ve pazarlayan teşebbüslerdir (TCDD, KIYEM, PTT ve DHMİ).⁸ Tablo 9’da, KİT’ler, özelleştirme portföyündeki kuruluşlar verilmektedir.

2000 yılına kadar 233 sayılı KHK’ya tabi birer şirket olarak faaliyet göstermekte olan kamunun pay sahibi olduğu bankalardan T.C. Ziraat Bankası A.Ş., T.C. Halkbankası A.Ş ve T.C. Emlak Bankası A.Ş, 2000 yılından sonra KİT statüsünden çıkartılmıştır. Bu bankalardan ilk ikisi özelleştirmeye hazırlanacak şekilde yeniden yapılandırılmakta, Emlak Bankası A.Ş. ise tasfiye halindedir. Kalkınma Bankası, Vakıflar Bankası, İhracat ve Kredi Bankası ile İller Bankası kendi kanunları doğrultusunda faaliyet göstermektedir.

⁸ KİT’lerle ilgili tanımlar Hazine Müsteşarlığı, 2007 Kamu İşletmeleri Raporu’ndan alınmıştır.

Tablo 9: KİT'LER (AĞUSTOS 2008 İTİBARIYLA)

KİT'LER
BORU HATLARI İLE PETROL TAŞIMA A Ş
ELEKTRİK ÜRETİM A Ş
TÜRKİYE ELEKTRİK İLETİM A Ş
TÜRKİYE ELEKTRİK TİCARET VE TAAHHÜT A Ş
TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU
TÜRKİYE PETROLLERİ A O
ETİ MADEN İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLET DEMİRYOLLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
KIYI EMNİYETİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
POSTA VE TELGRAF TEŞKİLATI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ET VE BALIK KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇAY İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
DEVLET MALZEME OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
MAKİNA VE KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TÜRKİYE ELEKTROMEKANİK SANAYİİ A Ş
ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAKİ KİT'LER
TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI A Ş
SÜMER HALICILIK VE EL SANATLARI SANAYİ VE TİCARET A Ş
PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A Ş
SÜMER HOLDİNG ANONİM ŞİRKETİ
TÜRKİYE DENİZCİLİK İŞLETMELERİ A Ş
TÜRKİYE ELEKTRİK DAĞITIM A Ş
TÜTÜN, TÜTÜN MAMULLERİ, TUZ VE ALKOL İŞLETMELERİ A Ş
ANKARA DOĞAL ELEKTRİK ÜRETİM VE TİCARET A Ş
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, Kamu İşletmeleri Raporu, 2008 , Ankara

BÖLÜM II. KAVRAMLAR

1) Bütçe, Gelir, Gider, Bütçe Açığı, Bütçe Fazlası, Bütçe Dengesi, Faiz Dışı Fazla Tanımları:

Bütçe: Belirli bir dönemdeki gelir ve gider olarak tanımlanır. Bir aile için düşündüğümüzde ailenin ne kaadr parasal kaynağının olacağına ve bunları hangi önceliklerel harcayacağına karar verme planı denilebilir. Kamu için düşündüğümüzde bütçe basit rakamlardan daha fazlasını ifade eder. İktidarlar, kamu bütçesinin harcamalarını belirlerken aslında toplumsal önceliklerini açıklamış oluyorlar.

Gider: Kanunlara dayanılarak yaptırılan iş, ödenen maaşlar, alınan mal ve hizmet bedelleri, sosyal güvenlik katkı payları, iç ve dış borç faizleri, ekonomik, yatırımlar, sosyal transferler, verilen bağış ve yardımlar, vb. giderleri anlatır.

Gelir: Kanunlarına dayanılarak toplanan vergi, resim, harç, fon kesintisi, pay veya benzeri gelirler, faiz, zam ve ceza gelirleri, taşınır ve taşınmazlardan elde edilen her türlü gelirler, hizmet karşılığı elde edilen gelirler, alınan bağış ve yardımlar, vb gelirleri anlatır.

Bütçe Dengesi: Bütçenin gelirleriyle giderleri arasındaki dengeyi gösterir

Denk Bütçe: Bütçenin gelirlerinin giderlerine eşit olması durumudur.

Bütçe Açığı: Giderlerinin gelirlerinden fazla olması durumudur.

Bütçe Fazlası: Gelirlerinin giderlerinden fazla olması durumudur.

Faiz Dışı Fazla: Gelirler eksi faiz harcamaları hariç giderler olarak hesaplanır.

Merkezi Yönetim 2007 yılında 13,708 milyon TL açık vermiştir. Ancak bu açık faiz harcamaları çıkarılarak hesaplandığında Tablo 10'de görülen 35,045 milyon TL'lik Merkezi Yönetim bütçesi fazlasına ulaşılmaktadır. Yani eğer Merkezi Yönetim'in dış borçlarından kaynaklanan faiz ödemeleri olmasaydı bütçe fazla verecekti.

Tablo 10: Merkezi Yönetim Dengesi ve Faiz dışı Dengesi 2007 Yılı, Cari Fiyatla, Milyon TL						
	Gelir	Gider	Denge	Faiz Harcaması	Faiz dışı gider	Faiz dışı denge
Merkezi Yönetim	190,360	204,068	-13,708	48,753	155,315	35,045
Kaynak: DPT, 2009 Yılı Programı						

Merkezi Yönetim bütçesi faiz dışı fazla vermesi gelirleri faiz harcamaları dışındaki diğer giderlerini karşıladıktan sonra ortaya bir fazla çıkıyor, bu da ülkenin borçlarının faizini ödeme kapasitesi olduğunu gösteriyor. O zaman da ülkenin yeniden borç alma kapasitesi artıyor. Esas olarak IMF bir faiz dışı fazla olduğunu görerek ülkenin borçlarını ödeme kapasitesi olduğunu görmek istiyor. Bu nedenle IMF ile yapılan anlaşmalarda mutlaka gündeme gelen konu faiz dışı azlanın ne kadar olacağıdır. Faiz dışı fazlanın yüksek tutulması merkezi yönetimin diğer cari ve transfer harcamalarına ayırabileceği kaynağı kısıtlar. Ayrıca, faiz dışı fazla hesaplanırken, IMF'nin stand-by anlaşmaları gereği program tanımlı faiz dışı fazlaya bakılıyor. Bu da geçici gelirlerin gelirler dışında bırakıldığı faiz dışı fazla oluyor. Yani özelleştirme gelirleri, para basımından kaynaklanan gelirler gibi gelirler hariç diğer gelirler dikkate alınıyor.

2) Kamu Kesimi Genel Dengesi ve Kamu Kesimi Borçlanma Gereği

Tablo 10'da görülen Merkezi Yönetim kapsamındaki idareler, mahalli idareler, sosyal güvenlik kurumları, Fonlar, İşsizlik Sigortası Fonu, döner sermaye kuruluşları ve KİT'lerin gelir ve giderlerinden Kamu Kesimi Genel Dengesi'ne ulaşılmaktadır. Her bir idarenin gelir, gider ve dengesi (açığı) Tablo 11'de verilmektedir.

Tablo 11: 2007 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi, Cari Fiyatla, Milyon TL				Açıklamalar
	Gelir	Gider	Denge	
Merkezi Yönetim	190,360	204,068	-13,708	204,068 m.TL olan Merkezi Yönetim giderinin 25,824 m.TL'lik kısmı Sosyal Güvenlik Kurumlarına transfer edilmektedir.
Mahalli İdareler	26,851	30,699	-3,848	
Sosyal Güvenlik Kurumları	54,591	79,632	783	Esas açık 25,014 m.TL. Merkezi Yönetim Bütçesinden 25,824 m. TL. Transfer edilmiş.
Fonlar	9,594	2,343	7,251	
İşsizlik Sigortası	7,390	404	6,986	
Döner Sermaye	17,974	17,334	640	
KİT'ler	82,490	81,464	1,027	
Kamu Kesimi Genel Dengesi			-869	Kamu Kesimi Genel Dengesi 869 m.TL. açık vermektedir. Yani Kamu Kesimi Borçlanma Gereği 869 m.TL'dir.
Kaynak: DPT, 2009 Yılı Programı				

Tüm idarelerin gelir-gider dengelerinin (açıklarının) toplamı Kamu Kesimi Genel Dengesi'ni (açığını) vermektedir. Bu açık şöyle yorumlanmaktadır: Tablo 11'de son satırda görülen Kamu Kesimi Genel Dengesi (açığı) olan 869 milyon TL kadar kamu kesiminin borçlanması gerekmektedir. Buna "Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (KKBG)" denilir.

Sosyal güvenlik kurumlarının açığı aslında açıklamalarda belirtildiği gibi 25,014 milyon TL'dir. Bu açık karşılığında Merkezi Yönetim bütçesinden 25,824 milyon TL transfer edilmiştir. Bu nedenle Sosyal Güvenlik Kurumları'nın 783 milyon TL fazlası var gibi gözükmektedir.

Tablo 12 yıllar itibariyle Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (KKBG)'ni göstermektedir. 2005 ve 2006 yıllarında KKBG negatifken yani fazla verilirken, 2007 yılında gerçekleşen rakamlara göre KKBG 869 milyon TL'dir. Bunun 2008 yılında daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Her yıl DPT tarafından yayınlanan yıllık programlar, kamu idarelerinin açıklarını ve KKBG'nin izlenmesi için çok uygun bir kaynaktır⁹.

Tablo 12: Kamu Kesimi Borçlanma Gereği , Cari Fiyatlarla, Milyon TL				
	2005	2006	2007	2008 ⁽²⁾
BORÇLANMA GEREĞİ ⁽¹⁾	-1,992	-14,977	869	8,295
Merkezi Yönetim Borçlanma Gereği	8,117	4,643	13,708	14,140
KİT Borçlanma Gereği	-872	-3,725	-1,027	1,083
<i>İşletmeci</i>	-678	-1,327	-1,503	884
<i>Özelleştirme Kap. Kuruluşlar</i>	-194	-2,398	477	199
<i>Tasarrufçu (Bankalar)</i>	0	0	0	0
Mahalli İdareler Borçlanma Gereği	-449	1,015	3,848	3,028
Döner Sermaye Kur. Orçlanma Gereği	-1,125	-1,102	-640	-904
Sos. Güv. Kuruluşları Borçlanma Gereği.	138	-889	-783	1,158
İşsizlik Sigortası Fonu Borçlanma Gereği	-4,713	-5,717	-6,986	-7,304
Fonlar Borçlanma Gereği	-3,087	-9,202	-7,251	-2,906
Kaynak: DPT, 2009 Yılı Programı				
(1) Negatif işaret borçlanmayı göstermektedir.				
(2) Gerçekleşme Tahmini				
(3) Program				

Tablo 12'den anlaşılacağı gibi kamu kurumları arasından en yüksek borçlanma gereği Merkezi Yönetim'in borçlanma gereğidir.

⁹ Yıllık Programlar için bkz Tablo 27, Veri Kaynak Listesi, KAYNAK 2

3) KİT'lerle ilgili kavramlar

KİT'lerin Kamu Kesimi Borçlanma Gereğine katkısı yoktur. Hatta 2005 2007 arasındaki gerçekleştirmelere bakıldığında KİT'lerin fazla verdikleri görülmektedir.

Ancak gerek sosyal koruma harcamalarının hesaplanmasında gerek askeri harcamaların hesaplanmasında KİT'lerle ilgili kullanılan bir çok kavramla karşılaşmaktadır. Örneğin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla dağıtılan kömürlerin tedariki bir Kamu İktisadi Teşekkülü olan Türkiye Kömür İşletmelerince yapılmaktadır. MKEK orduya muhimmat üreten bir KİT'tir. Bu işlemler ile ilgili kavramları bilmek yararlı olacaktır. Burada en önemli kavram Görev Zararı kavramıdır.

KİT'lerin borçlanma gereği hesaplanırken sözü edilen KİT'lerin dışında özelleştirme kapsamında olan kuruluşların da gelir ve gider farkı dikkate alınmaktadır. Hazine Müsteşarlığı Kamu İşletmeleri Raporu yayınlamaktadır. Burada tüm KİTler ve yönetiminde kamunun bulunduğu tüm kurumlarla ilgili ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

Görev Zararı: Görev zararı, dar ve geniş anlamda olmak üzere iki şekilde değerlendirilebilir. Dar anlamda görev zararı, i) KİT'ler tarafından üretilen mal ve hizmetlerin fiyatlarının, siyasi otorite tarafından maliyetlerin altında belirlenmesi sonucu oluşan maliyet ile fiyat arasındaki fark ii) kuruluşun söz konusu mal ve hizmetleri piyasa koşulları ile satamamasından dolayı mahrum kaldığı kâr toplamından oluşan tutar, iii) ile devlet tarafından KİT'e özel görev verilmesi dolayısıyla bir zarar doğarsa bu zararın toplamı olarak tanımlanmaktadır.

Geniş anlamda görev zararı ise; dar anlamda görev zararının iktisadi ve malî etkilerini de içermekte ve KİT ürün fiyatlarına müdahale edilmesi ya da KİT'lere görev verilmesi sonucu ortaya çıkan zararlar ile bu zararların finansmanı için katılan maliyetler, gerçekleştirilen harcamaların fırsat maliyetleri ve uygulamadan elde edilen toplumsal fayda arasındaki olumsuz fark olarak tanımlanmaktadır.

Örneğin yukarıda sözü edilen SYDV aracılığıyla ayapılan kömür dağıtımını TKİ verilen görev sonucu bütçeye sosyal harcama olarak değil görev zararı olarak girmektedir. Dolayısıyla örneğin sosyal harcamaları bulmak istiyorsak bu tür görev zararlarını bulup hesabımıza katabilmemiz gerekir.

Gelir Kaybı: KİT'lere görev zararı adıyla yapılan transferler, kamu sermayeli bankalarda gelir kaybı olarak ifade edilmektedir. Genel olarak, tarım kesiminin ve küçük esnaf ve sanatkarların desteklenmesi amacıyla kullanılan düşük faizli kredilerden dolayı kamu sermayeli bankalara gelir kaybı ödemeleri yapılmaktadır.

Görev zararı ile gelir kaybı ödemelerinin arasındaki en büyük fark bütçeden gelir kaybı için ayrılan ödeneğin ilgili yılda yapılması planlanan aktarım için bütçeye konulmasıdır. Görev zararı için ayrılan ödenek ise halihazırda tamamlanmış ve kesinleşmiş bir görev zararının KİT'e aktarılmasını amaçlamaktadır.

4) GSYH, deflator enflasyon

Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH):

Bir ekonomide belirli bir dönem içinde üretilen tüm mal ve hizmetlerin parasal değerlerinin toplamıdır. Bu üretimde kullanılan faktörlerin yerli veya yabancı olması önemli değildir. Yani yurtiçinde üretim yapan bir yabancı sermaye kuruluşu da GSYH'ya dahildir. GSMH, GSYH'ye yurtdışından elde edilen net faktör gelirlerinin (örneğin işçi döviz girişi) eklenmesi ile elde edilir.

GSYH bir kaç yöntemle hesaplanabilir. Harcamalar yöntemiyle GSYH, bir ekonomide belli bir dönemde tüketime ve yatırıma yönelik yapılan toplam harcamalardan, ithal edilen mal ve hizmetlere yapılan ödemeler çıkarılarak elde edilen değerdir.

Üretim yöntemiyle GSYH hesaplarında her üretim aşamasında nihai mala yapılan katkı, bir başka ifade ile her üretim aşamasındaki katma değerler hesaba katılır. Katma değer bir üretim aşamasında elde edilen çıktıdan üretim için kullanılan girdinin çıkarılması ile elde edilir.

Cari ve Sabit Fiyatla GSYH ve Deflatör:

GSYH Deflatörü cari fiyatla hesaplanan GSYH'nın sabit fiyatla hesaplanan GSYH'ya bölünmesi ile elde ediliyor. Tablo 13'te verilen örnek üzerinden cari fiyatla ve sabit fiyatla GSYH ve deflatör hesabını görelim.

Tablo 13 :Cari ve sabit fiyatla GSYH, deflatör ve enflasyon hesabı için bir örnek								
	Üretim miktarı	Üretim fiyatı	GSYH cari	Üretim miktarı	Üretim fiyatı	GSYH reel	Deflatör	Enflasyon
	ilgili yıl	ilgili yıl	cari fiyatla	ilgili yıl	yıl 5	sabit fiyatla	GSYH Cari fiyat/ GSYH Sabit fiyat	Deflatördeki yıllık büyüme
yıl 1	100	5	500	100	18	1800	27,78	
yıl 2	120	6	720	120	18	2160	33,33	0,06
yıl 3	155	8	1240	155	18	2790	44,44	0,11
yıl 4	160	12	1920	160	18	2880	66,67	0,22
yıl 5	170	18	3060	170	18	3060	100,00	0,33
yıl 6	180	21	3780	180	18	3240	116,67	0,17
yıl 7	190	27	5130	190	18	3420	150,00	0,33
yıl 8	200	34	6800	200	18	3600	188,89	0,39

Birinci sütunda her yılın üretim miktarını ve ikinci sütun üretilen malın fiyatlarını göstermektedir. Gerek üretim miktarı gerek üretim fiyatı yıllar itibariyle değişmektedir. Üçüncü sütunda ilk iki sütunun çarpılması ile elde edilen cari fiyatla GSYH görülmektedir. Sorumuz şu: GSYH yıllar itibariyle ne kadar artış göstermektedir? Bu sorunun cevabını verebilmek için fiyat artışlarını ihmal edip reel üretim miktarındaki artışı dikkate almalıyız. Sadece reel üretim artışına dayalı olarak GSYH'yı hesaplayabilmek için belirli bir yılın fiyatını sabit kabul edip eğer fiyat artışı olmasaydı GSYH ne olurdu diye hesaplamamız gerekiyor. Tablo 13'te dördüncü sütunda yer alan üretim miktarını beşinci sütunda yer alan ve Yıl 5'in fiyatını sabit tuttuğumuz fiyatla çarparak sabit fiyatla GSYH'yı hesaplayabiliriz . Sabit fiyatla GSYH altıncı sütunda yer almaktadır ve fiyatların sabit tutulduğu Yıl 5'in cari fiyatlı ve sabit fiyatlı GSYH aynı çıkıyor. Yıl 5'e, yani fiyatı sabitlediğimiz yıla baz yıl diyoruz. Altıncı sütunda fiyat artışlarından arındırılmış reel üretim artışına dayalı reel (sabit fiyatla) GSYH'yı hesaplamış oluyoruz.

Sütun 7 deki GSYH deflatörü (çarpı 100) baz olarak kabul edilen yıldan sonraki yıllarda ortaya çıkan genel fiyat düzeyindeki toplam artışları göstermektedir. GSYH deflatöründen yola çıkarak yıllık artışları hesapladığımızda yıllık enflasyon

oranını hesaplayabiliriz.¹⁰

Tablo 14'te Türkiye'nin cari fiyatla, sabit fiyatla GSYH'sı deflatörü ve GSYH deflatöründen hesaplanmış yıllık enflasyon oranları verilmektedir.

Tablo 14: GSYH, cari ve sabit fiyatla				
	GSYH, cari fiyat, bin TL	GSYH, 1998 sabit fiyat, bin TL	Deflatör	Enflasyon
1998	70,203,147	70,203,147	100.0	
1999	104,595,916	67,840,570	154.2	54.2
2000	166,658,021	72,436,399	230.1	49.2
2001	240,224,083	68,309,352	351.7	52.9
2002	350,476,089	72,519,831	483.3	37.4
2003	454,780,659	76,338,193	595.7	23.3
2004	559,033,026	83,485,591	669.6	12.4
2005	648,931,712	90,499,731	717.1	7.1
2006	758,390,785	96,738,320	784.0	9.3
2007	853,636,000	101,254,625	843.1	7.5
2008	994,315,000	102,328,098	971.7	15.3
Kaynak: DPT, 2009 Yılı Programı				

5) Oranlar, paylar, büyüme

İzlemek istediğimiz her hangi bir idarenin belirli bir dönemde planlanan harcamasındaki artış tek başına bir anlam ifade etmez çünkü aynı dönem için GSYH'da da bir artış planlanmaktadır. Eğer idarenin harcamasındaki artış ülke ekonomisinin GSYH'sında planlanan artıştan daha yüksekse o zaman idarenin harcamasında gerçek bir artış planlandığından söz edebiliriz. O nedenle harcamanın kendisindeki artışlar değil, harcamaların GSYH'ya oranlardaki

¹⁰ GSYH deflatörünün yanısıra genel fiyat seviyesindeki değişimlerin ölçümü için en yaygın olarak kullanılan endeksler; Toptan Eşya Fiyatları Endeksi (TEFE), Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) kullanılır. TEFE-TÜFE ve Deflatör arasındaki en temel fark endekse dahil edilen mal ve hizmetlerden kaynaklanmaktadır. TEFE ve TÜFE maddelerden oluşan bir sepettir. GSYH deflatöründe bir sepet söz konusu değildir tüm mal ve hizmetler dikkate alınmıştır.

artışlar dikkate alınmalıdır. İdarelerin harcamalarını GSYH'ya bölmek ve yüzde çarpmak harcamanın GSYH içindeki yüzdesini bize verecektir.¹¹ Tablo 15'e göre, Genel Devlet harcamalarının GSYH içindeki payı giderek azalmaktadır. Ancak bu azalma esas olarak faiz giderlerinin azalmasından kaynaklanmaktadır. Faiz dışı Genel Devlet harcamaları dikkate alındığında bu harcamaların GSYH'ya oranında bir artış görülmektedir.¹²

Tablo 15: Genel Devlet Harcamalarının GSYH içindeki Payı						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Genel Devlet Harcamaları, Milyon TL	179,638	199,016	212,609	252,017	284,598	329,713
Genel Devlet Faiz Dışı Harcamaları, Milyon T	119,153	140,876	166,024	205,449	235,157	273,283
GSYH, Milyon TL	454,781	559,033	648,932	758,391	853,636	994,315
Genel Devlet Harcamaları/ GSYH, %	39.5	35.6	32.8	33.2	33.3	33.2
Genel Devlet Faiz Dışı Harcamaları/GSYH, %	26.2	25.2	25.6	27.1	27.5	27.5
Kaynak: DPT, 2009 Yılı Programı						
Kapsam: 2003-2005 Konsolide Bütçe, 2006 sonrası Genel Devlet toplam harcamaları						

Toplam içinde oranlar toplama 100 dediğimizde toplamı oluşturan bileşenlerin toplam içindeki oranının ne olduğunu görmemize yarar. Örneğin Tablo 10'da görülen Merkezi yönetim harcamalarını alalım. Bu tabloda Merkezi Yönetim harcamalarının ne kadarının faiz harcaması ne kadarının faiz dışı harcamalar olduğunu görebiliyoruz. Acaba oranları nedir diye sorduğumuzda ise cevabını Tablo 16'da bulabiliyoruz. Bu tabloya göre Merkezi Yönetim harcamalarının % 24'ünün borç faizi ödemeye gittiğini geri kalanın ise kamu hizmetlerine ayrılabilirdiğini görüyoruz.

Tablo 16: Merkezi Yönetim Harcamaları içinde Faiz ve Faiz Dışı Harcamaların Oranları ı %			
	Gider	Faiz Harcaması	Faiz Dışı Harcama
Merkezi Yönetim	204,068	48,753	155,315
Merkezi Yönetim içinde Oranlar	100	24	76
Kaynak: DPT, 2009 Yılı Programı			

¹¹ Kamu harcamalarının GSYH'ya oranının hesaplayan çeşitli kaynaklarda 2007 öncesi oran daha yüksek olarak hesaplanmaktadır. Bunun nedeni 2007 sonrasında eski seriden %30 civarında daha yüksek olan yeni GSYH serisinin hesaplanıp kullanılmaya başlanmış olmasıdır.

¹² Bu oranın, faiz harcamaları dahil olacak şekilde 2007 yılı AB (27) ortalaması 45.7'dir. Bu oran Bulgaristan'da 41.5; Çek cumhuriyeti'nde 42.6; İrland'da 35.7; Yunanistan'da 44; Macaristan'da 49.7; Portekiz'de 45.8; İsveç'te 52.5'tir. (Kaynak: Eurostat, Government finance statistics, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00023&plugin=1>)

Herhangi bir idarenin harcamasındaki artışı izleyebilmek için sabit fiyatla o idarenin hacramasının yıllar itibariyle ne kadar büyüdüğünü incelememiz gerekir. Büyüme hesabında kullanacağımız TL cinsinden veriler yukarıda açıkladığımız gibi mutlaka fiyatlardan arındırılmış sabit fiyatlı verileri (reel veriler) olmalıdır. Sabit fiyatlı verilerin zor bulunduğu idarelerin harcamalarının büyümesini incelemek istediğimizde ise idarenin cari harcamasını aynı yılın cari GSYH'sına bölerek elde ettiğimiz bu payların büyümesini hesaplayabiliriz. Her iki durumda da kullanılan büyüme formülü aynıdır. Bu hesaplamayı yapabilmek için formül:

$$\left(\frac{\text{(İkinci yılın reel değeri - Birinci yılın reel değeri)}}{\text{Birinci yılın reel değeri}} \right) * 100$$

Örneğin Tablo 17'de görülen sabit fiyatla GSYH'nın 1999 yılından 2008 yılına kadar her yıl ne kadar büyüdüğünü hesaplayalım.

Tablo 17: GSYH'nın Büyümesi		
	GSYH, 1998 sabit fiyat, Bin TL	GSYH büyümesi
1998	70,203,147	
1999	67,840,570	-3.37
2000	72,436,399	6.77
2001	68,309,352	-5.70
2002	72,519,831	6.16
2003	76,338,193	5.27
2004	83,485,591	9.36
2005	90,499,731	8.40
2006	96,738,320	6.89
2007	101,254,625	4.67
2008	102,328,098	1.06
Kaynak: DPT, 2009 Yılı Programı		

Örneğin, GSYH 1998 yılından 1999 yılına gelindiğinde 70,203,1467,000,000 TL'den 67,840,570,000,000 TL'ye düşmüştür. Deprem nedeniyle kriz yılı olan 1999 yılındaki daralma ne olmuştur? Bu hesaplamayı yapabilmek için formül:

$$\left[\frac{(67,840,570,000,000 - 70,203,1467,000,000)}{70,203,1467,000,000} \right] * 100$$

Bu formül uygulandığında GSYH'da 1998 yılından 1999 yılına % 3.37'lik bir azalma yaşandığı hesaplanabilmektedir.

Diğer yandan, sabit harcamasını bulmakta zorlanacağımız kamu idarelerinin harcamasındaki büyümeyi hesaplamak isitiyorsak, cari harcamalarının GSYH'ya oranındaki büyümenin hesaplanması yukarıdaki formüle dayanarak yapılabilir. Bu yöntem ayrıca harcamasının GSYH'ya oranının çok küçük olduğu idarelerin harcamalarındaki artışları izlemek için de çok yararlıdır. Çünkü GSYH'ya oranların virgülden sonra bir kaç basamak olduğu durularda artışı (büyümeyi) izlemek teknik olarak güçtür.

Örneğin Cumhurbaşkanlığı'nın toplam harcamasının GSYH içindeki payının 2009 yılında % 0.00534 iken 2010 yılında % 0.00519 olması planlanmaktadır.¹³ Bu durumda hesaplamak istediğimiz şey harcamanın GSYH içindeki payının 0.00534'den 0.00519'e yükselirken ne kadar büyüdüğüdür (bu durumda küçüldüğüdür). Bu hesaplamayı yapabilmek için formül:

$$\left[\frac{(0.005185 - 0.005337)}{0.005337} \right] * 100$$

Bu formül uygulandığında Cumhurbaşkanlığı harcamalarının GSYH'ya oranında 2009 yılından 2010 yılına kadar % 3 bir azalma planlandığı hesaplanabilmektedir.

¹³ Bu veriler 2009 Yılı Bütçe Gerekçesi'nden alınmıştır (Tablo 27, Veri Kaynak Listesi KAYNAK 3)

BÖLÜM III: HARCAMALARIN SINIFLANDIRILMASI

5018 sayılı kanunla birlikte analitik bütçe sınıflandırılması oluşturulmuştur. Bu sınıflandırma AB ve IMF standartlarına göre yapılmıştır. Analitik sınıflandırma Türkiye’de 2004 yılından itibaren uygulanmaya başlatılmıştır. Harcamaların analitik sınıflandırmalardan ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırmanın kapsamını aşağıda ayrıntılı olarak inceleyeceğiz. Her ikisinin de STK’ların kamu harcamalarını izlemelerinde önemli bilgileri verdiği söylenebilir.

1) Ekonomik Sınıflandırma

Ekonomik sınıflandırmaya göre birinci düzey kodlar 9 ana başlık altında toplanmaktadır.¹⁴

Tablo 18: Ekonomik Sınıflandırma Ana Başlık ve Kapsamları	
01 Personel giderleri	Memur, sözleşmeli personel, işçi ücretleri, korucuların maaşları
02 Sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri	Devletin işveren sıfatıyla ödediği sosyal güvenlik katkı payları
03 Mal ve hizmet alım giderleri	Büro malzemesi, yakacak, haberleşme, kira, akaryakıt, tedavi, bakım, onarım, savunma gibi cari giderler
04 Faiz giderleri	İç ve dış faiz ve iskonto giderleri
05 Cari transferler	Sosyal Güvenlik Kurumu’na, KİT’lere görev zararları, tarımsal destekleme, siyasi partilere, vakıf ve derneklere, hanehalklarına sosyal yardım olarak gibi transferler
06 Sermaye giderleri	Yatırım giderleri, gayrimenkul alımları, büyük onarım
07 Sermaye transferleri	Bütçe dışındaki idarelere yapılan yatırım amaçlı transferler
08 Borç verme	KİT’lere, üniversitelere vb.
09 Yedek ödenekler	Personel giderleri, yatırım ve öngörülemeyen giderler

¹⁴ Sınıflandırmalar için bkz. Öner, E. ve Kesik, A. (2007) Kamu Maliyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

2) Ekonomik Sınıflandırmaya göre Merkezi Yönetim Harcama Kalemleri

Ekonomik koda göre yapılan sınıflandırmada harcama kalemleri EKOD2, EKOD3, EKOD4 gibi tanımlanan düzeylerde, gittikçe artan ayrıntıda harcama kalemlerini görmemiz mümkün.¹⁵ İncelememizin bundan sonraki kısmını Merkezi Yönetim harcamaları üzerinde örneklendireceğiz. Tablo 11 ve 12'den hatırlayacağımız gibi, Merkezi Yönetim harcamaları toplam kamu harcamaları içinde en yüksek paya sahiptir. Tablo 19 EKOD2 düzeyindeki harcamaların listesini vermektedir.

Tablo 19: Harcamalar (Ekonomik KOD 2)	
01. Personel Giderleri	05.Cari Transferler
Memur	Görev Zararları
Sözleşmeli Personel	Hazine Yardımları
İşçi	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler
Geçici	Hane Halkına Yapılan Transferler
Diğer Personel	Yurtdışına Yapılan Transferler
Milletvekilleri	Gelirden Ayrılan Paylar
Cumhurbaşkanı Ödeneği	06.Sermaye Giderleri
İstihbarat Personeli Giderleri	Mamul Mal Alımları
02. Sosyal Güvenlik Kurum. Devlet Primi	Menkul Sermaye Üretim Giderleri
Memur	Gayri Maddi Hak Alımları
Sözleşmeli Personel	Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırılması
İşçi	Gayrimenkul Sermaye Üretim Giderleri
Geçici Personel	Menkul Malların Büyük Onarım Giderleri
Diğer Personel	Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri
Milletvekilleri	Stok Alımları (Savunma Dışında)
İstihbarat Personeli	Diğer Sermaye Giderleri
03. Mal ve Hizmet Alımları	07.Sermaye Transferleri
Üretime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	Yurtiçi Sermaye Transferleri
Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	Yurtdışı Sermaye Transferleri
Yolluklar	08.Borç Verme
Görev Giderleri	Yurtiçi Borç Verme
Hizmet Alımları	Yurtdışı Borç Verme
Temsil ve Tanıtma Giderleri	09.Yedek Ödenekler
Menkul Mal,Gayrimaddi Hak Alım,Bakım ve Onarım Giderleri	Personel Yedek Ödeneği
Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	Yatırımları Hızlandırma Ödeneği
Tedavi ve Cenaze Hizmetleri	Doğal Afet Giderlerini Karşılama Ödeneği
04. Faiz Giderleri	Yedek Ödenekler
Kamu İderesine Ödenen İç Borç Faiz Giderleri	Yeni Kurulacak Dai. Ve İda. İht. Karşılama Ödeneği
Diğer İç Borç Faiz Giderleri	Diğer Yedek Ödenek
Dış Borç Faiz Giderleri	
İskonto Giderleri	
Kısa Vadeli Nakit İşlemlere Ait Faiz Giderleri	

Merkezi Yönetim kapsamındaki idarelerin EKOD4 olarak verilen en ayrıntılı düzeydeki harcama verileri STK'lar tarafından bir çok önemli bilgiye ulaşılmasında kullanılabilir. Tablo 20'de ise EKOD4 düzeyinde 2007 yılında gerçekleşmiş harcama kalemlerinin listesi bulunmaktadır. Bu listelerde bazı küçük değişimler yer alabilmektedir. Örneğin geçici bir süre için kurulmuş olan

¹⁵ Çeşitli düzeylerde EKOD kalemleri listesi için bkz. Veri kaynakları için Tablo 27, Veri Kaynak Listesi , KAYNAK 1.

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı bu listede yer alamazken 2009 listesinde görülebilecektir.

Merkezi Yönetim kapsamındaki genel bütçeli idarelerin, EKOD4 düzeyindeki harcama kalemlerinin tam listesi 2007 yılında 1139 satırlık bir liste oluşturmaktadır. Tablo 20'de bu listenin STK'lar için önemli olabilecek bazı seçilmiş kalemleri yer almaktadır. Tablo 20a'da personel harcamalarına ilişkin bazı ayrıntılar vardır. Örneğin milletvekili maaşları, köy koruyucularının ücretleri. Mal ve hizmet alımları kalemlerinin içinde askeri bir çok mal ve hizmet satın alımı kalemlerine ulaşılabilir. Kültür varlıkları ile ilgili mal ve hizmet alımları, gizli hizmet giderleri, milletvekili tedavi giderleri, sosyal güvenliği bulunmayanların tedavi giderleri gibi.

Tablo 20a: Personel, Sosyal Güvenlik ve Mal ve Hizmet Alımları Harcamalarından Seçilmiş Kalemler (Ekonomik KOD 4)		
01. Personel Giderleri	03. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	
Memurlar	Üretim Yönelik Mal ve Hizmet Alımları	Kültür Varlıkları Alımı ve Korunması Giderleri
Sözleşmeli Personel	Tüketim Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	Arkeolojik Kazı Giderleri
İşçiler	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Mal, Malzeme ve Hizmet Alımları	Restorasyon ve Yenileme Giderleri
Geçici Personel	Güv. ve Sav. Yön. Silah, Araç, Gereç, Savaş Teçhizatı Alımları	Kültür Varlıkları Alımı
Diğer Personel	Güv. ve Sav. Yön. Silah, Araç, Gereç, Savaş Teçhizatı İşletme	Sergi Giderleri
Ücret ve Diğer Ödemeler	Mühimmat Alımları	Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Diğer Giderler
Muhtarların Ücretleri	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Araştırma-Geliştirme Gid.	Gizli Hizmet Giderleri
Geçici Köy Korucularının Ücretleri	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Hizmet Alım Giderleri	Gizli Hizmet Giderleri
Er - Erbaş Harçlıkları	Savunma Projeleri ve Acil İhtiyaç Giderleri	Başlı Destekleme ve Koruma Harekatı Giderleri
Öğrenci Harçlıkları	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Diğer Giderler	Diğer Görev Giderleri
Yurtdışı Öğrenimde Ödenen Aylıklar	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Makine-Teçhizat Alımları	Güvenlik Kuvvetleri Nezaretinde Bulundurma Giderleri
Hükümlü Ücretleri	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Makine-Teçhizat Onarımları	Yurtdışına Çıkarma ve Yurtiçinde Yerdeğiştirme Giderleri
Diğer Personele Yapılan Diğer Ödemeler	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Gayrimenkul Yapım Gid.	Tedavi ve Cenaze Giderleri
Milletvekilleri	Güv. ve Sav. Yön. Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	Milletvekili Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
Cumhurbaşkanı Ödeneği	Nato Altyapısına İlişkin Gayrimenkul Yapım Giderleri	Milletvekili İlaç Giderleri
İstihbarat Personeli Giderleri	Nato Altyapısına İlişkin Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
02. Sosyal Güvenlik Kurumu. Devlet Primi Gid.	Diğer Savunma Mal ve Malzeme Alımları ve Yapımları	Öğrenci Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
Memurlar	Nato Giderleri ile Gayrimenkul Alım ve Kamulaştırma Giderleri	Er ve Erbaş Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
Sözleşmeli Personel	Gayrimenkul Alım ve Kamulaştırma Giderleri	Tutuklu ve Hükümlülerin Tedavi ve Sağlık Malzemesi Gid.
İşçiler	Nato Altyapısı Gayrimenkul Alım ve Kamulaştırma Giderleri	Sosyal Güvenliği Bulunmayanların Tedavi ve Sağlık Malz.
Geçici Personel	Nato Giderleri	Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri
Diğer Personel	Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları	Diğer İlaç Giderleri
Milletvekilleri	Görev Giderleri	Öğrenci İlaç Giderleri
Cumhurbaşkanı Ödeneği	Tahliye Giderleri	Er ve Erbaş İlaç Giderleri
İstihbarat Personeli Giderleri	Afet Bölgesi Tahliye Giderleri	Tutuklu ve Hükümlülerin İlaç Giderleri
	Mülteci Tahliye Giderleri	Sosyal Güvenliği Bulunmayanların İlaç Giderleri
		Diğer İlaç Giderleri

Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi, KAYNAK 1

Tablo 20b: Cari Transferler Harcamalarından Seçilmiş Kalemler (Ekonomik KOD 4)

05.Cari Transferler		
Görev Zararları	Giderlere Katılma Payları	Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler
Kamu Teşebbüslerine	Emekli Sandığı Yönetim Gid. Katılma Payları	Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler
T.C.Devlet Demiryollarına	Yüksek Öğretim Kurumlarına Hazine Yardımları	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtım Giderleri
Toprak Mahsulleri Ofisine	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	Yurt Dışına Yapılan Transferler
CAY-KUR'a	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar
TEDAŞ'ne	Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlara	KKTC'ne
TETAŞ	Vakıf Üniversitelerine	Diğer Ülkelere
TTK'ya	Kamu İşveren Sendikalarına	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler
TŞFAŞ'ye	Siyasi Partilere	Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Aidatı Ödemeleri
TKİ	Memurların Öğle Yemeğine Yardım	Uluslararası Kuruluşlara Katkı Ödemeleri
Diğer Teşebbüslere	Sosyal Amaçlı Fonlar	Uluslararası Kuruluşlara Diğer Ödemeler
Sosyal Güvenlik Kurumlarına	Seçim Giderleri İçin Yapılacak Ödemeler	Eğitim Kurumlarına
Emekli Sandığına	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtım Giderleri	Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesine
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'ne	Siyasi Tanıtma Giderleri	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesine
Sosyal Güvenlik Kurumuna	Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Prog.Mrk.Bşk'na	Diğer Yurtdışı Transferleri
Diğer Sosyal Güvenlik Kurumlarına	Diğerlerine	Diğer Yurtdışı Transferleri
Mali Kurumlara	Hane Halkına Yapılan Transferler	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtım Giderleri
Ziraat Bankası'na	Burslar ve Harçlıklar	Gelirden Ayrılan Paylar
Halk Bankası'na	Yurtiçi Burslar ve Harçlıklar	Genel Bütçeye Verilen Paylar
Döner Sermaye İşletmelerinin Açıkları	Yurtdışı Burslar	Özel Bütçeli İdarelere Verilen Paylar
Ceza ve Tevkiflevleri Döner Sermaye İşlet. Açıkları	Yabancı Uyruklu Kişilere Burslar ve Harçlıklar	Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna Verilen Paylar
Fonlara	Diğer Transferler	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara Verilen Paylar
Diğer Fonlara	Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	Mahalli İdarelere Verilen Paylar
Diğer Teşekküllere	Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	Genel Bütçe Gelirlerinden İl Özel İdarelere Ayrılan Paylar
TRT'ye Yapılacak Ödemeler	Yabancı Uyruklu Kişilere Eğitim Amaçlı Transferler	Genel Bütçe Gelirlerinden Büyükşehir Bel.Ayrılan Paylar
Hazine Yardımları	Sağlık Amaçlı Transferler	Genel Bütçe Gelirlerinden Diğer Belediyelere Ayrılan Paylar
Genel Bütçeye Hazine Yardımı	Sağlık Amaçlı Transferler	Fonlara Verilen Paylar
Özel Bütçeli İdarelere Hazine Yardımları	Yiyecek Amaçlı Transferler	Savunma Sanayi Destekleme Fonuna Verilen Paylar
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Hazine Yardımları	Yiyecek Amaçlı Transferler	Sosyal Yardımlaşma ve Dayan. Teşvik Fonuna Verilen Pay.
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne	Barınma Amaçlı Transferler	SYDTF
Sosyal Güvenlik Kurumuna	Koruyucu Ailelere Yardım Ödemeleri	Döner Sermayelere Verilen Paylar
Mahalli İdarelere Hazine Yardımları	Diğer Barınma Amaçlı Transferler	Denizcilik Müsteşarlığı DÖSE'ye
İl Özel İdarelerine	Tarımsal Amaçlı Transferler	Çevre ve Orman Bakanlığına Bağlı Döner Sermayelere V.P.
Belediyelere	Sosyal Amaçlı Transferler	Diğerlerine Verilen Paylar
Köylere	Muhtaç ve Köylere Yardım	Türkiye Barolar Birliğine Verilen Paylar
Mahalli İdare Birliklerine	Vakıf İlgilerine Yapılan Ödemeler	TOBB 'a Bağlı Odalara Verilen Paylar
	Diğer Sosyal Amaçlı Transferler	TESK 'e Bağlı Odalara Verilen Paylar
	Ekonomik/Mali Amaçlı Transferler	Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzen. Kurul. Ver.Pay
	Ekonomik/Mali Amaçlı Transferler	

Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi, KAYNAK 1

Tablo 20c: Sermaye Giderleri, Sermaye Transferleri, Borç Verme Harcamalarından Seçilmiş Kalemler (Ekonomik KOD 4)

06.Sermaye Giderleri	07.Sermaye Transferleri	08.Borç Verme
Mamul Mal Alımları	Yurtiçi Sermaye Transferleri	Yurt İçi Borç Verme
Yayın Alımları ve Yapımları	Genel Bütçeye Sermaye Transferleri	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Borç Verme
Basılı Yayın Alımları ve Yapımları	Genel Bütçeye Sermaye Transferleri	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne
El Yazması Alımları ve Yapımları	Özel Bütçeli İdarelere Sermaye Transferleri	Sosyal Güvenlik Kurumuna
Elektronik Ortamda Yayın Alımları ve Yapımları	Diğer Kamu Kurumlarına Ve Fonlara	Mahalli İdarelere Borç Verme
Görüntülü Yayın Alımları ve Yapımları	Mahalli İdarelere Sermaye Transferleri	Belediyelere
Diğer Yayın Alımları ve Yapımları	İl Özel İdarelerine	Bağlı İdarelere
Kültür Varlığı Alımları ve Korunması Giderleri	Belediyelere	Kamu Teşebbüslerine, Döner Sermaye., Fon. ve Mali Kur.
Arkeolojik Kazı Giderleri	Köylere	Gemi Sanayii'ne
Tablo-Heykel Yapım,Alım ve Onarımları	Diğer	T.C. Devlet Demiryolları'na
Eski Eser Alım ve Onarımları	Kamu Teşebbüslerine, Döner Sermayelere, Fonlara ve Mali	Tarım İşletmeleri'ne
Diğer Kültür Varlığı Alımları ve Korunması Giderleri	Yüksek Öğretim Kurumlarına Sermaye Transferleri	ELİAŞ'e
Menkul Sermaye Üretim Giderleri	Diğer Sermaye Transferleri	TTK'ya
Gayrimaddi Hak Alımları	Dernek,Birik,Kurum,Kuruluş,Sandık Vb. Kuruluşlara	Tarım Kredi Kooperatiflerine
Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırılması	Vakıf Üniversitelerine	Sümer Halı AŞ.'ye
Gayrimenkul Sermaye Üretim Giderleri	Özel Teşebbüslere	MKE'ne
Menkul Malların Büyük Onarım Giderleri	Hane Halklarına	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna
Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	Türk Kültür Varlığının Korunması ve Tanıtım Giderleri	Et Balık Kurumuna
	Sosyal ve İktisadi Araştırma Proje Giderleri	Diğer Teşebbüslere
	Diğer	Ziraat Bankası'na
	Yurt Dışı Sermaye Transferleri	Diğer Yurtiçi Borç Verme
	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar	Özel Teşebbüslere
	KKTC'ne	Hane Halklarına
	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	Diğer
	Eğitim Kurumlarına	Yurt Dışı Borç Verme
	Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi.	
	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesine	

Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi, KAYNAK 1

Tablo 20b’de sadece cari transfer harcamaları yer almaktadır. Bu kalem STK’lar için önemli ayrıntıda bilgileri vermektedir. Hanehalklarına yapılan tüm sosyal amaçlı transferler, sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler, Türkiye Kömür İşletmeleri’ne (TKİ) yapılan transferler (kömür yardımları), eğitim ve sağlık amaçlı transferlerin tümüne ulaşılabilir. Tablo 20c’de ise kültürel amaçlı sermaye alımı, yatırım amaçlı transferler ayrıntılı olarak görülmektedir.

3) Ekonomik Sınıflandırmaya göre Merkezi Yönetim Gerçekleşmiş Harcamaları¹⁶

Merkezi Yönetim harcamalarının EKOD birinci düzeye göre sınıflandırılmasında yer alan 9 alt kalemin yıllara göre gelişimi harcamaların hangi tür harcamalarda yoğunlaştığı ile ilgili bir fikir verecektir.

Tablo 21: Merkezi Yönetim Giderleri, % Paylar									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
MERKEZİ YÖNETİM GIDERLERİ	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	60.2	52.8	56.8	58.6	62.9	71.4	74.2	76.1	77.6
Faiz Giderleri	39.8	47.2	43.2	41.4	37.1	28.6	25.8	23.9	22.4
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	100	100	100	100	100	100	100	100	100
I. Personel ve Sosyal Güvenlik Kurumları Pri.	31.1	31.6	32.3	34.9	35.2	32.8	32.5	31.9	31.5
II. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	14.7	14.9	15.7	14.4	14.2	13.3	14.4	14.3	13.7
III. Cari Transferler	41.2	39.3	37.4	38.0	38.0	40.2	37.7	40.9	40.0
IV. Sermaye Giderleri	9.1	10.1	11.5	9.5	8.6	9.1	9.2	8.3	10.5
V. Sermaye Transferleri	0.0	0.0	0.1	0.1	0.5	1.2	2.0	2.3	1.8
VI. Borç Verme	3.9	4.0	2.9	3.1	3.4	3.4	4.3	2.3	2.5
VII. Yedek Ödenekler	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Kaynak: 2000-2008: Bütçe verileri, Tablo 27, Veri Kaynak Listesi, KAYNAK 4.

Tablo 21’de görüldüğü gibi Merkezi Yönetim tarafından ödenmekte olan faiz giderlerinin toplam harcamalar içindeki payı 2002 yılından itibaren azalma göstermekte, faiz hariç bütçe giderlerinin payı ise buna bağlı olarak artmaktadır. Faiz dışı harcamalar arasında en yüksek pay cari transferler kaleminde. Personel harcamaları (sosyal güvenlik primleri dahil) ise ikinci önemli kalemdir. 2004 yılından itibaren personel harcamalarında istemli bir azalma göze çarpmaktadır.¹⁷

¹⁶ Veri kaynakları için Tablo 27, Veri Kaynak Listesi, KAYNAK 1.

¹⁷ Personel harcamalarının sistemli azalması genel bütçe kapsamındaki tüm idareler için istisnasız geçerlidir. Bu konu *Çok Yıllı Bütçe ve Orta Vadeli Mali Plan İzleme Kılavuzu*, STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi no 2, <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>

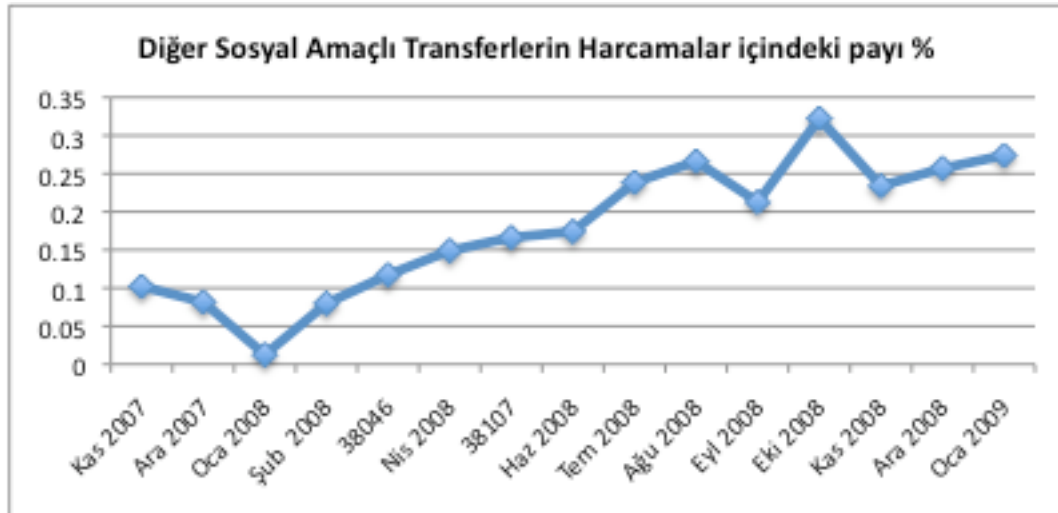
Çeşitli kaynaklardan yukarıdaki tabloda yer alan verilerin ileriki yıllarda gelişimi izlenebilir. Bunların başında DPT'nin yayınladığı yıllık programlar gelmektedir.¹⁸

Merkezi Yönetim harcamalarının EKOD4 düzeyinde verilen kalemleri gerek yıllık gerek aylık olarak elde edilebilmekte ve yukarıda görüldüğü gibi kömür yardımlarından korucu maaşlarına kadar bir çok harcamanın yıllar hatta aylar itibariyle nasıl geliştiğini görebilmemize yaramaktadır. Bu veriler 2006 yılından itibaren Maliye Bakanlığı Muhasebat Dairesi'nin web sitesinde aylık ve yıllık gerçekleştirmeler olarak verilmektedir.¹⁹ Yukarıda açıkladığımız gibi, herhangi bir kalemdeki harcamanın nasıl geliştiğini incelemek istersek bunların GSYH'ya ya da toplam harcamalara oranını almayı unutmamamız gerekir.

Örneğin EKOD4 düzeyindeki herhangi bir kalemin harcamalarının gelişimini 2008 yılı için aylık olarak izlemek istersek bu kalemin harcamasını toplam harcamaya bölerek payın nasıl geliştiğini izlememiz mümkün olabilir. Tablo 22'de örnek olarak Sosyal Amaçlı Transferler kaleminin altında yer alan Diğer Sosyal Amaçlı Transferler kaleminin aylık gelişimi hesaplanmıştır.

Tablo 22: Merkezi Yönetim Toplam Harcamaları içinde Diğer Sosyal Amaçlı Transfer Harcamalarının payı															
	Kas 2007	Ara 2007	Oca 2008	Şub 2008	Mar-08	Nis 2008	May-08	Haz 2008	Tem 2008	Ağu 2008	Eyl 2008	Eki 2008	Kas 2008	Ara 2008	Oca 2009
TOPLAM HARCAMALAR Bin TL	15,795,005	18,131,103	16,134,973	16,376,294	19,584,609	18,014,369	15,113,264	14,079,775	20,398,717	20,334,881	22,839,618	15,043,551	21,787,061	22,798,518	18,629,407
Diğer Sosyal Amaçlı Transferler Bin TL	16,126	14,808	2,019	13,070	21,788	26,848	25,130	24,511	48,634	54,122	48,586	48,494	50,962	58,598	51,032
Diğer Sosyal Amaçlı Transferlerin Harcamalar içindeki payı %	0.10	0.08	0.01	0.08	0.12	0.15	0.17	0.17	0.24	0.27	0.21	0.32	0.23	0.26	0.27

Kaynak: Tablo 27, Veri kaynak Listesi KAYNAK 1

¹⁸ Bu kaynak için bkz. Tablo 27, Veri Kaynak Listesi KAYNAK 4

¹⁹ Bu kaynak için bkz. Tablo 27, Veri Kaynak Listesi, KAYNAK 1.

Ekonomik sınıflandırmaya görülen elde edilen verilerin STK'lar tarafından en çok kullanılabilir olanı Merkezi Yönetim kapsamındaki genel ve özel bütçeli idarelerin harcamalarının ekonomik sınıflandırmaya göre verilmiş olanıdır. Tablo 23, 2008 yılı için gerçekleşmiş harcamaları genel bütçeli idareler için vermektedir.

Tablo 23: 2008 Yılı Genel Bütçeli İdarelerin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Harcamaları, Bin TL										
	Personel Giderleri	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Ödemeler	Mal ve Hizmet Alımları	Faiz Harcamaları	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Borç Verme	Yedek Ödenekler	Toplam
Cumhurbaşkanlığı	20,906	1,242	13,403		618	28,371				64,540
TBMM	192,732	16,310	52,472		47,468	20,129				329,111
Anayasa Mahkemesi	3,678	364	2,235		44	120				6,441
Yargıtay	33,789	3,450	7,083		149	1,034				45,505
Danıştay	28,979	2,516	4,713		202	101				36,511
Sayıştay	48,759	4,156	14,023		380	8,886				76,204
Başbakanlık	51,134	4,803	327,632		650,504	9,933	762,210			1,806,216
Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı	311,720	26,542	56,705			20,659				415,626
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği	7,919	530	1,743			44				10,236
Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	9,311	1,059	54,083		68	3,146				67,667
Devlet Personel Dairesi Başkanlığı	6,846	584	1,487		38	30				8,985
Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu	6,834	628	1,776		18	162				9,418
Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı	24,525	1,956	8,909		47,642	4,787	138,030			225,849
Hazine Müsteşarlığı	56,863	4,855	181,360	50,661,300	3,972,965	2,308	233,730	2,796,903		57,910,284
Dış Ticaret Müsteşarlığı	68,147	5,295	15,093		4,915	1,659				95,109
Gümrük Müsteşarlığı	130,037	21,125	34,543		847	12,595	3,726			202,873
Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı	62,828	7,098	14,163		249	1,102				85,440
Diyanet İşleri Başkanlığı	1,677,893	226,809	176,976		1,280	16,622				2,099,580
Özürlüler İdaresi Başkanlığı	2,191	294	1,364		31	248				4,128
Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü	2,274	187	1,307		9	640				4,417
Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü	1,627	137	1,489		6	323				3,582
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü	1,898	162	1,364		10					3,434
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müd.	185,493	22,686	329,704		475,818	61,356				1,075,057
Avrupa Birliği Genel Sekreterliği	1,991	152	2,730		193	154				5,220
Adalet Bakanlığı	1,660,812	183,671	553,069		79,943	42,228	332,712			2,852,435
Milli Savunma Bakanlığı	5,360,440	816,908	6,440,178		88,269	43,828				12,749,623
İçişleri Bakanlığı	942,341	53,100	125,066		364,195	54,947	110,202			1,649,851
Jandarma Genel Komutanlığı	1,732,052	210,066	1,257,185		627	33,208				3,233,138
Emniyet Genel Müdürlüğü	4,895,121	699,595	1,026,461		1,082	260,592	2,973			6,885,824
Sahil Güvenlik Komutanlığı	76,368	10,713	96,689			7,402				191,172
Dışişleri Bakanlığı	284,805	23,606	108,618		152,084	5,277		6		574,396
Maliye Bakanlığı	530,560	59,536	575,115		35,548,037	37,819	2,473,110			39,224,177
Gelir İdaresi Başkanlığı	959,652	101,808	245,800		7,870	105,322				1,420,452
Milli Eğitim Bakanlığı	15,681,468	1,887,478	2,817,753		1,974,281	1,550,905	271,400			24,183,285
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	288,710	41,502	57,733		54,107	528,546	137,485	79,556		1,187,639
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	255,326	38,942	33,631		975	78,438				407,312
Karayolları Genel Müdürlüğü	705,331	114,444	978,762		473	6,136,585	249,269			8,184,864
Sağlık Bakanlığı	4,713,142	724,725	5,061,656		7,803	1,485,330	1,264			11,993,920
Ulaştırma Bakanlığı	55,389	8,199	11,056		30,014	878,194				982,852
Denizcilik Müsteşarlığı	34,145	3,463	5,347		760	18,717				62,432
Tarım ve Köylere Bakanlığı	940,579	150,975	133,729		5,839,079	118,074	1,142	94,216		7,277,794
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	17,314	2,573	2,775		84	21,478				44,224
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	67,389	7,223	16,202		25,918,363	2,499	12,477			26,024,153
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	76,573	8,645	17,063		107,828	3,277	30,558	150,046		393,990
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	14,905	1,941	23,580		124,962	8,666	91,887	38,857		304,798
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	842,201	141,585	200,726		756	3,899,376	8,000			5,092,644
Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	2,566	329	1,022		35	135				4,087
Kültür ve Turizm Bakanlığı	235,994	29,298	216,527		220,958	130,760	71,844	6,242		911,623
Çevre ve Orman Bakanlığı	241,835	39,259	39,991		366,322	115,558	138,258	45,210		986,433
Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	54,727	7,613	14,821		8,375	5,543				91,079
Genel Bütçeli İdareler Toplamı	43,608,119	5,720,137	21,366,912	50,661,300	76,100,736	15,767,113	5,070,277	3,211,036	0	221,505,630

Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi KAYNAK 1

Tablo 23'ten örneğin 2008 yılında toplam harcaması 24,183,285,000 TL olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu harcamasının 15,681,468,000 TL'lik kısmının personel harcaması olarak yaptığını görebiliriz. Ya da toplam harcaması 12,749,623,000 TL olan Milli Savunma Bakanlığı'nın bu harcamasının 6,440,178,000 TL'lik kısmının mal ve hizmet alımı olduğunu görebiliriz.

4) Fonksiyonel Sınıflandırmaya göre Merkezi Yönetim Harcama Kalemleri

Fonksiyonel sınıflandırmaya göre birinci düzey kodlar 10 ana başlık altında toplanmaktadır²⁰.

Tablo 24 : Fonksiyonel Sınıflandırma Ana Başlık ve Kapsamları	
01 Genel kamu hizmetleri	Yasama, dışişleri, maliye-hazine, gümrük, genel planlama istatistik, merkezi tedarik, borç yönetimi hizmetleri
02 Savunma hizmetleri	Askeri savunma, askeri kuvvetlerin yönetimi, sivil savunma tatbikat işleri, askeri yardım, uluslararası barış koruma hizmetleri
03 Kamu düzeni ve güvenlik hizmetleri	Polis, liman-sahil-sınır polis, adli, trafik polis hizmetleri, kurumsal güvenlik, yangın koruma, mahkeme hizmetleri
04 Ekonomik işler ve hizmetler	Dış ticaret dahil olmak üzere genel ekonomik işler, ticari tanıtım, patent ve ticari marka idaresi, genel çalışma politikalarının idaresi, tarım, enerji, madencilik, inşaat, ulaştırma gibi iş ve hizmetler
05 Çevre koruma hizmetleri	Atıkların toplanması, işlenmesi ve bertarafı, kanalizasyon, atık su faaliyetleri, atmosfer, hava, iklim koruma, toprak koruma, su koruma, gürültünün azaltılması, radyasyona karşı koruma, doğal ortam ve örtünün korunması iş ve hizmetleri
06 İskan ve toplum refahı hizmetleri	İskan geliştirme, gecekonduların ortadan kaldırılması, su işlerinin idaresi, su ihtiyacının saptanması, kaynakların değerlendirilmesi, suyun kalite kontrolleri, sokak ve caddelerin aydınlatılması
07 Sağlık hizmetleri	Devlet tarafından yürütülen sağlık hizmetleri, hastane vb. oluşturulması ve yürütülmesi, halk sağlığı hizmetleri, ayakta tedavi hizmetleri
08 Dinlenme kültür ve din hizmetleri	Dinlenme ve spor hizmetleri, sporcuların desteklenmesi, kütüphane, müze, tiyatro gibi kültürel hizmetler, yayın hizmetleri, din işleri idaresi, ilgili tesislerin bakım ve işletimi
09 Eğitim hizmetleri	Her seviyedeki okulların işletilmesi, yapımı, denetlenmesi, lisanslanması, örgün ve yaygın eğitim hizmetleri
10 Sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmet.	Sosyal güvenlik ve sosyal koruma hizmetleri, hastalık, yaşlılık özür lülük ödeme ve yardımları, sosyal yardım hizmetleri

²⁰ Sınıflandırmalar için bkz. Öner, E. ve Kesik, A. (2007) Kamu Maliyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Fonksiyonel sınıflandırma başlıkları birçok konuda çalışan hak temelli STK'ların merkezi yönetim harcamaları ile ilgili kullanabileceği, izleyebileceği bir sınıflandırma sunmaktadır. Örneğin Merkezi Yönetim sosyal güvenlik, sosyal yardım, sağlık, eğitim, çevre, kültür, askeri harcamalarını 2006 yılından itibaren izlemek mümkün olmaktadır.²¹ Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır: kamunun toplam sosyal güvenlik, sosyal koruma, askeri, kültür, sağlık vb harcamalarının hiçbiri Merkezi Yönetim harcamaları ile sınırlı değildir. Sayılan her alan için Merkezi Yönetim harcamaları dışında dikkate alınması gereken fonlar, sosyal güvenlik kurumları gibi harcamalar bulunmaktadır²².

Fonksiyonel sınıflandırma 3 düzeyde ayrıntıya inmektedir:

Tablo 25a: Genel Kamu, Savunma, Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri Harcamalarından Seçilmiş Kalemler (Fonksiyonel KOD 3)	
I-GENEL KAMU HİZMETLERİ	II-SAVUNMA HİZMETLERİ
Yasama ve Yürütme Organları, Finansal ve Mali İşler, Dışişleri Hiz	Askeri Savunma Hizmetleri
Yasama ve Yürütme Organları Hizmetleri	Sivil Savunma Hizmetleri
Finansal ve Mali İşler ve Hizmetler	Dış Askeri Yardım Hizmetleri
Dışişleri Hizmetleri	Sınıflandırmaya Girmeyen Savunma Hizmetleri
Sınıflandırmaya Girmeyen Yasama ve Yürütme Fin. ve Mali İşler, Dış. Hiz.	
Dış Ekonomik Yardım Hizmetleri	III-KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ
Gelişmekte Olan Ülkelere Yapılan Ekonomik Yardım Hizmetleri	Güvenlik Hizmetleri
Uluslararası Kuruluşlar Aracılığı ile Yapılan Ekonomik Yardım Hizmetleri	Genel Güvenlik Hizmetleri
Sınıflandırmaya Girmeyen Dış Ekonomik Yardım Hizmetleri	Adli Güvenlik hizmetleri
Genel Hizmetler	Trafik Güvenliği Hizmetleri
Genel Personel Hizmetleri	Kurumsal Güvenlik Hizmetleri
Genel Planlama ve İstatistik Hizmetleri	Sınıflandırmaya girmeyen güvenlik hizmetleri
Diğer Genel Hizmetler	Yangından Korunma Hizmetleri
Temel Araştırma Hizmetleri	Mahkeme Hizmetleri
Doğal Bilimler, Mühendislik ve Teknoloji Konusundaki Temel Araştırma Hizn	Yüksek Mahkeme Hizmetleri
Sosyal ve Beşeri Bilimler Konusundaki Temel Araştırma Hizmetleri	Adli Mahkeme Hizmetleri
Çok Branşlı Temel Araştırma Hizmetleri	İdare Mahkeme Hizmetleri
Sınıflandırmaya Girmeyen Temel Araştırma Hizmetleri	Diğer Mahkeme Hizmetleri
Borç Yönetimi Hizmetleri	Cezaevi İdaresi Hizmetleri
Genel Nitelikli Transferlere İlişkin Hizmetler	Kamu Düzeni ve Güvenliğe İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmet.
Genel Kamu Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	Sınıflandırmaya Girmeyen Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri
Sınıflandırmaya Girmeyen Genel Kamu Hizmetleri	
Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi KAYNAK 1	

²¹ Veri kaynakları için Tablo 27, Veri Kaynak Listesi , KAYNAK 1.

²² Bkz. *Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu*, STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi no 3; ve *Askeri ve İç Güvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzu*, STK Çalışmaları - Eğitim Kitapları, Bütçe İzleme Dizisi no 4 <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp>

Tablo 25b: Ekonomik İşler, Çevre Koruma, İskan ve Toplum Refahı ve Sağlık Hizmetleri Harcamalarından Seçilmiş Kalemler (Fonksiyonel KOD 3)	
IV-EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	V-ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ
Genel Ekonomik İşler ve Hizmetler	Atık Yönetimi Hizmetleri
Genel Ekonomik ve Ticari İşler ve Hizmetler	Atık Su Yönetimi Hizmetleri
İşgücü İşleri ve Hizmetleri	Kirliliğin Azaltılması Hizmetleri
Tarım, Ormancılık, Balıkçılık ve Avcılık Hizmetleri	Doğal Ortamın ve Bio Çeşitliliğin Korunması
Yakıt ve Enerji Hizmetleri	Çevre Korumaya İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri
Kömür ve Diğer Katı Yakıt Hizmetleri	Sınıflandırmaya Girmeyen Çevre Koruma Hizmetleri
Petrol ve Gaz İşleri ve Hizmetleri	VI-İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ
Nükleer Yakıt İşleri ve Hizmetleri	İskan İşleri ve Hizmetleri
Elektrik İşleri ve Hizmetleri	Toplum Refahı Hizmetleri
Sınıflandırmaya Girmeyen Yakıt İşleri ve Hizmetleri	Su Temini İşleri ve Hizmetleri
Madencilik, İmalat ve İnşaat Hizmetleri	VII-SAĞLIK HİZMETLERİ
Ulaştırma Hizmetleri	Tıbbi Ürünler, Cihaz ve Ekipmanlara İlişkin İşler ve Hizmetler
Karayolu İnşaat İşleri ve Hizmetleri	İlaç ve İlaç Benzeri Ürünlerin Temini Hizmetleri
Karayolu Sistemi İşletme İşleri ve Hizmetleri	Ayakta Yürütülen Tedavi Hizmetleri
Suyolu Taşımacılığı Tesisleri İnşaat İşleri ve Hizmetleri	Genel Poliklinikler
Suyolu Taşımacılığı İşletme İşleri ve Hizmetleri	Dişçilik Hizmetleri
Demiryolu İnşaatı ve İşletme İşleri ve Hizmetleri	Yardımcı Sağlık Hizmetleri
Havayolu Taşımacılığı Tesisleri İnşaat ve İşletme İşleri ve Hizmetleri	Hastane İşleri ve Hizmetleri
İletişim Hizmetleri	Genel Hastane Hizmetleri
Diğer Endüstriler	İhtisas Hastaneleri Tarafından Verilen Hizmetler
Ekonomik Faaliyetlere İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	Sınıflandırmaya Girmeyen Hastane İşleri ve Hizmetleri
Genel Ekonomik, Ticari ve İşgücü Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	Halk Sağlığı Hizmetleri
Tarım, Ormancılık, Balıkçılık ve Avcılık Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	Sağlık Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri
Diğer Endüstriler Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	Sınıflandırmaya Girmeyen Sağlık Hizmetleri
Sınıflandırmaya Girmeyen Ekonomik İşler ve Hizmetler	
Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi KAYNAK 1	

Tablo 25c: Eğitim, Dinlenme ve Spor, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri Harcamalarından Seçilmiş Kalemler (Fonksiyonel KOD 3)	
IX-EĞİTİM HİZMETLERİ	VIII-DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ
Okul Öncesi ve İlköğretim Hizmetleri	Dinlenme ve Spor Hizmetleri
Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri	Kültür Hizmetleri
İlköğretim Hizmetleri	Yayın ve Yayımlar Hizmetleri
Ortaöğretim Hizmetleri	Din Hizmetleri
Ortaöğretim Genel Programlar	Sınıflandırmaya Girmeyen Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	X-SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ
Sınıflandırmaya Girmeyen Ortaöğretim Hizmetleri	Hastalık ve Malullük Yardım Hizmetleri
Yükseköğretim Hizmetleri	Malullük Yardım Hizmetleri
Üniversiteler ve Yükseköğretim Hizmeti Veren Kurumlar	Yaşlılık Yardımı Hizmetleri
Doktora Eğitimi Veren Yükseköğretim Hizmetleri	Aile ve Çocuk Yardımı Hizmetleri
Seviyeye Göre Sınıflandırılmayan Eğitim Hizmetleri	İşsizlik Yardımı Hizmetleri
Eğitime Yardımcı Hizmetleri	İskan Yardımı Hizmetleri
Eğitime İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	Sosyal Güvenliği Bulunmayanlara Sağlanan Hizmetler
Sınıflandırmaya Girmeyen Eğitim Hizmetleri	Sınıflandırmaya Girmeyen Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmet.
Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi KAYNAK 1	

5) Fonksiyonel Sınıflandırmaya göre Merkezi Yönetim Gerçekleşmiş Harcamaları

Fonksiyonel sınıflandırmanın üçüncü düzey ayrıntıdaki FKOD3'te yer alan alt kalemler STK'lara ilgilendikleri konularda bir çok ayrıntıyı sunmaktadır. Örneğin sosyal yardım ve sosyal güvenlik ayrı ayrı görülebilmektedir. *Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu*'nda tartışıldığı gibi harcamanın

neredeyse tümü sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferlerdir. Sosyal yardıma yönelik harcamalar çok sınırlı kalmaktadır.

Fonksiyonel sınıflandırmaya göre gerçekleşmiş harcamaları idareler temelinde ayrı ayrı görmek örneğin sosyal koruma harcaması yapan kurumları, askeri harcama yapan kurumları eğitim harcaması yapan kurumları da ayrı ayrı görmemize yarayacaktır. Tablo 26 genel bütçeli idareler için 2008 yılı gerçekleşmiş harcamaları fonksiyonel sınıflandırmaya göre vermektedir.

Tablo 26: 2008 Yılı Genel Bütçeli İdarelerin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Harcamaları, Bin TL											
	Genel Kamu Hizmetleri	Savunma Hizmetleri	Kamu Düzeni ve Güvenlik	Ekonomik İşler ve Hizmetler	Çevre Koruma Hizmetleri	İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	Sağlık Hizmetleri	Dirilenme, Kültür ve Din Hizmetleri	Eğitim Hizmetleri	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	Toplam
Cumhurbaşkanlığı	64,540										64,540
TBMM	328,728						383				329,111
Anayasa Mahkemesi	2,927		3514								6,441
Yarıştay	11,870		33,635								45,505
Danıştay	5,234		31,277								36,511
Sayıştay	9,160	7	67,037								76,204
Başbakanlık	1,754,555	3,387	2248	26,860			547	18,619			1,806,216
Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı			415,626								415,626
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği	10,236										10,236
Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	3,514	28						64,125			67,667
Devlet Personel Dairesi Başkanlığı	8,944	41									8,985
Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu	9,339		79								9,418
Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı	102,102	113	297	13,780		42000			67557		225,849
Hazine Müsteşarlığı	52,066,112	230	304	4,821,469						1,022,169	57,910,284
Diş Ticaret Müsteşarlığı	37,417	194		57,498							95,109
Gümrük Müsteşarlığı	199,219	213	3,441								202,873
Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı	84,874		548				18				85,440
Diyanet İşleri Başkanlığı	13,123	135	689				262	2,084,862	509		2,099,580
Özürülüler İdaresi Başkanlığı	1082	41	130							2875	4,128
Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü	4,417										4,417
Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü	3582										3,582
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü	545		277							2612	3,434
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü	9,794		9089							1,056,174	1,075,057
Avrupa Birliği Genel Sekreterliği	5,089		131								5,220
Adalet Bakanlığı	519,066	3,178	2,330,191								2,852,435
Milli Savunma Bakanlığı	164,213	12,574,314								11,096	12,749,623
İçişleri Bakanlığı	1,107,293	85,437	920			456,201					1,649,851
Jandarma Genel Komutanlığı	3,222		3,229,916								3,233,138
Emniyet Genel Müdürlüğü	137,233	274	6,518,368				2554		227,395		6,885,824
Sahil Güvenlik Komutanlığı			191,172								191,172
Dişişleri Bakanlığı	483,928	106					1,748	36,126	48,147	4341	574,396
Maliye Bakanlığı	27,182,185	677	109,858			2,613,721			2481	9,315,255	39,224,177
Gelir İdaresi Başkanlığı	1,420,452										1,420,452
Milli Eğitim Bakanlığı	2,184,117	420	29					104,999	21,893,720		24,183,285
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	197,236	253	104,915	325,946		137,780	78,253	4248	85654	253,354	1,187,639
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	358,421	489		48,402							407,312
Karayolları Genel Müdürlüğü	23,294	361	2524	8,157,585			1100				8,184,864
Sağlık Bakanlığı	30,524	239	777				11,962,380				11,993,920
Ulaştırma Bakanlığı	7,140	180		975,532							982,852
Denizcilik Müsteşarlığı	5,097	368		56,847			120				62,432
Tarım ve Köylüleri Bakanlığı	52,843	403		7,125,165	432		55,111		17,596	26,244	7,277,794
Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	3714	365		40,145							44,224
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	19,378	954	487	153,649						25,849,685	26,024,153
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	124,670	1405		267,879			36				393,990
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	223,727	332	248	80,491							304,798
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	19,711	503	12,113	4,539,838		520,253	226				5,092,644
Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	1064		111	2,912							4,087
Kültür ve Turizm Bakanlığı	231,541	516	1926	226,614			78	450,948			911,623
Çevre ve Orman Bakanlığı	444,490	237	862	347,666	193,178						986,433
Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	89,959	116	797				207				91,079
Genel Bütçeli İdareler Toplamı	89,770,921	12,675,516	13,073,536	27,268,278	193,610	3,769,955	12,103,023	2,763,927	22,343,059	37,543,805	221,505,630

Kaynak: Tablo 27, Veri Kaynak Listesi KAYNAK 1

TABLO 27: VERİ KAYNAK LİSTESİ

KAYNAK 1:

2006, 2007 ve 2008 yılı Merkezi Yönetimin ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırmaya göre gerçekleşmiş harcamaları Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün sayfasında Kamu Hesapları Bülteni seçeneğinin altında yer almaktadır. Her yılın Ocak ayında bir önceki yılın gerçekleşmiş bütçeleri webe konulmaktadır.

<http://www.muhasibat.gov.tr/mbulten/index.php>

Merkezi Yönetim Genel Bütçe 2008 yılı için giderler EKOD 2, EKOD 3, EKOD 4, FKOD 2, FKOD 3 düzeyinde

<http://www.muhasibat.gov.tr/mbulten/2008genbutgid.php>

Ya da şu yol izlenerek bulunabilir: Kamu Hesapları Bülteni>Genel Yönetim Bütçe Uygulama Hesap sonuçları>Genel Bütçeli İdareler bütçesi>..... Yılı Genel Bütçeli İdareler Bütçe performansı>Genel Bütçeli İdareler bütçe Giderleri Tabloları

KAYNAK 2:

DPT, 2009 Yılı Programının adresi: <http://www.dpt.gov.tr> 'den Programlar>Yıllık Programlar>2009 Yılı Programı.

KAYNAK 3:

2009 Bütçe Gerekçesi'nin adresi: <http://www.bumko.gov.tr> 'den Bütçe>Bütçe gerekçesi>2009 Yılı Bütçe Gerekçesi

KAYNAK 4:

2000-2008 yılları Merkezi Yönetim bütçe verileri BÜMKO sitesinden şu yol izlenerek bulunabilir: <http://www.bumko.gov.tr> 'den İstatistikler> Bütçe Büyüklükleri ve Gerçekleşmeleri>Merkezi Yönetim Bütçesi > Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri> Ekonomik Sınıflandırmaya göre Bütçe Giderleri